

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Nr 56
Juuli
2011

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

*Me tunnistame armu, kuulutame halastust, ei varja heategusid.
(Suurest veepühiitsuspävest)*

Foto: Margus Kivi

26. mail kogunes Tallinna Issanda Muutmise Peakirikus Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku korraline Täiskogu, mis pooldas suure hääleteenamusega EAÖK üleminnekut nn reformatitud Juuliuse kalendrile ehk segakalendrile, mille kohaselt peetakse paasapüha ja sellega seotud liikuvaid pühi samaaegselt Kogumaapealse Õigeusu Kirikuga (vt ka lk 2–3).

Tallinna ja kogu Eesti kõrgestipühitsetud metropoliit Stefanuse avakõne Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Täiskogul. Lk 2–3 / Pühima patriarhi Bartolomeuse läkitus EAÖK Täiskogule. Lk 3 / Tartu Piiskopkonna Täiskogu. Preester Tihhon Tammes. Lk 4 / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. Lk 4 / Jumalakartusest. Arhimandriit Sofroni (Sahharov) ja P. V. Pashos. Lk 5–7 / Hiiumaal uus karjane. Preester Jüri Ilves ja preester Sakarias Leppik. Lk 8 / Soome Kaitseväe ortodoksi vaimulikud päevad. Preester Andrei Sõtšov. Lk 11 / Häädemeeste vaimulik laulupäev. Tõnis Joarand. Lk 11 / Seminar Valamo kloostris. Argo Leetmaa. Lk 16 / LASTELEHT Lk 9–10.

Foto: Gennadi Baranov

Tallinna ja kogu Eesti kõrgestipühitsetud metropoliit Stefanuse avakõne Eesti-Apostlik Ōigeusu Kiriku täiskogul 26. mail 2011

Armsad vennad Issandas, Tartu piiskop Eelija ja Pärnu-Saare piiskop Aleksander, aulised isad preestrid ja diakonid, kallid täiskogul osalejad!

Kristus on üles tõusnud!

Tänast tervitussõnavõttu alustades tahan esmalt tänada Jumalat kõigi nende aastate eest, mis me üheskoos Tema Kiriku heaks töötades oleme mööda saanud. Ja ka selle aja eest, mida Ta oma ülimas headuses ja suures tarkuses on meile varunud, et saaksime ikka ühise jätkata selle suure töö edendamist ja kasvatamist, mis Tema meile siin maa peal on usaldanud.

Alates meie esimesest täiskogust 1999. aasta juunis kuni käesoleva täiskoguni on ilmavalgust näinud paljutki, mis on välja viinud Kiriku konstituutiivsete organite ümberkorraldamise ja ümberstruktureerimiseni, nagu näiteks:

täiskogude käivitamine; kirikuvalitsuse ja revisjonikomisjoni liikmete valimine; uute vaimulike pühitsemine ja ametisseadmine; koguduste arvukuse suurenemine ja nende sisemiste instantside korrapärane toimimine; seminari loomine; kiriku põhikirja kaasajastamine; kaks aastat on möödunud meie piiskopide valimisest ja ametissepühitsemisest ning piiskoppide kogu ellukutsumisest, mis nüüd toimib nii, nagu seda nõuavad pühad kaanonid;

püha Johannes Eelkäija skitaga on käima lükatud, tösi küll tagasihoidlikult, kuid realselt, kohalik kloostrielu;

meie erinevad trükised ja väljaanded;

kui loetleda vaid kõige silmapaistvamaid saavutusi.

Kuid on ka ületamata kitsaskohti ja probleeme, millega hästi hakkama ei saada. Neid leidub:

liturgilise elu, hingehoiutöö ning heategevuse korrapärasuse ja pühendumuse valdkonnas;

laste- ja noortetöös;

arvestamises sellega, milline eluline tähtsus on meie jaoks Püha Platoni Seminaril;

majandus- ja rahandustegevuse usaldusvärsuses ja stabiilsuses.

Need raskused on meie tõsiseks puuduseks, mis hetketi pärssin ning ahendab ohtlikult isegi meie tulevikunägemust.

Ja kui mõni meie omaest astub esile, et pühenduda maksimaalselt ja oma parimate oskuste kohaselt, ei suuda ta ohjeldada oma innukust ning sekkub teemades, mis tema pädevusse ei kuulu, nende tööd häirides ja tehes sellega olematuks tema muus osas enam kui kiiduvääersetest pingutustest tuleneva kasu.

Kõigele vaatamata, vaimsest ja – ma julgeksin lisada füüsiliselt, me üha kasvame. Rohlkem küll füüsiliselt kui vaimsest, miks mitte seda siis ka alandlikult tunnistada?

Aste-astmelt me seega üha kasvame. Ja juba hakkame isegi kõrgust võtma. Ainult et trepimade, millel me praegu seisame, on üks kõige keerukamaid. Tahan öelda, et oleme jõudmas lapsepõlvest murdeikka. Pole ohtlikumat ajajärku inimese elus kui murdeiga, sest siis kujunevad välja ja kinnistuvad igale isiksusele kõige iseloomulikumad eneseteadvuse jooned.

Meie esmane, põhiline, ainus identiteet on see, et me oleme Kristusest. Sellest tulenevalt pole nii EAÖK-kui tervikul kui ka tema koguduste korraldusel ja toimimisel mingit muud eeskuju peale Kiriku, Kristuse Ihu.

Ning iga kord, kui me „kirikuna“ kokku tuleme nagu tänagi, või laiemalt võttes oma kogudistes, teeme seda „ühe ainsa asja pärast“ – ma rõhutan meelega veel korra: „ühe ainsa asja pärast“ – et teostada Kristuse Ihu. Püha apostel Pauluse sõnade kohaselt esimesest korintlaste kirjast (12:27): „Teie olete Kristuse ihu ja igaüks omast kohast tema liikmed“.

Enamgi veel, Kirik teostab ennast täielikult, täiuslikult Kristuse Ihuna siis, kui me tuleme kokku euharistiat pühitsema. Kirik ei saa olla anarhistlik institutsioon, kuna ta peab andma tunnistust oma liikmete ühtsusest Jumalas Kristuse kaudu, kes on Kiriku pea. Sellepärast on piiskop, kuna ta juhatab euharistiklist kogu, Kristuse kuju mitte sümboolselt, vaid päriseilt. Ning sellepärast ütleb püha Antiookia Ignatius: „on kohane kuuletuda temale mitte silmakirjalikkuse järgi, kuna ei peteta mitte nähtavat piiskoppi, vaid nähtamatut (ehk teisisõnu Kristust) (Ignatiuse kiri magneeslastele 3,2)... Ilma piiskopita ärgu tehku ükski midagi sellist, mida tehakse kirikus (Ignatiuse kiri smürnalastele 8,1).“

Vastavalt samale igasuguse anarhia-ohu välimise nõudmisse sätestab 34. apostlite kaanon, et iga maal, kus on mitu piiskoppi, leuduks nende seas „esi-mene“, keda tuleb pidada „peaks“. Tema ülesanne seisneb ühelt poolt tasakaalu tagamises piiskopkondade ja selle maa piiskoppide kogu vahel ning teiselt poolt selles, et väljendada oma isikuga osadust teiste autokefaalsete ja autonoomsete kohalike ōigeusu kirikutega.

Tundub, et viis, kuidas kiriklikult käituda (talitlemisviis, mida teoloogiliselt nimetatakse „ortopraksiaks“ ehk teisisõnu kõikide vaimulike ja materiaalse kirikuasjade toimetamiseks ja ajamiseks kindla korra kohaselt), ei ole veel piisavalt kinnistunud meie kommetesse ja tavadesse. Sellest ka need arusaamatused ja pinged, mis praegu Kirikus on ilmnened. Olen püüdnud end veenda, et see on tingitud kogenematusest, mitte pahatahtlikkusest. Annaks taevas, et ma ei eksi.

Lõppude lõpuks on Kirik ennekõike Losaduslik ja vaba ihm, mitte juriidiliste nõudmiste kehand. Erinevalt lääne-kirku teoloogiast pole ōigeusu teoloogias eraldusjoont nn „püha“ ja „ilmaliku“ – sakraalse ja profaanse – maailma vahel.

Sama kehtib ka Jumala rahva puul, skelleks oleme meie. Ōigeusu kirikus ei tehta vahet inimestel, keda nimetatakse ilmikuteks ja nendel, keda nimetatakse vaimulikeks. Just see õigustab ja motiveerib teie aktiivset osalust tänasel täiskogul. Nii hoiab ōigeusu kirik ära ohu, et ilmikud eraldatakse vaimulikest. Samal kombel, nagu ta väldib vaimulikonna hingehoidliku vastutuse ja vaimuliku ning juriidilise meelevalla lahutamist ilmikutest, nende apostolaadist ja kuuletumisest. Sel moel on alal hoitud Jumala rahva – see tähendab Kristuse Ihu – ühtsus. Vaat miks püha Paulus ütles: „Te olete Kristuse ihu ja igaüks omast kohast tema liikmed“. Vaat miks Antiookia Ignatius kirjutas: „Ilma piiskopita ärgu tehku ükski midagi sellist, mida tehakse kirikus...“

Lugege tähelepanelikult meie suuri vaimulikke õpetajaid ja te avastate, et mitte kunagi pole nad pidanud vaimuliku elu mingiks bioloogilise elu lisäväärtuseks. Ja kuna me oleme ikka veel ülestõusmispühade perioodis, siis lubage mul teile meenutada, et lunastus läbi risti on üleilmse mõõtega, mis hõlmab ühtaegu nii inimest kui ka elu maailmas, nii mateeriaalsetest mist kui ka ajaloo valgustamist. Et seda paremini mõista, vaadake ikoone, neil on kujutatud kogu loodusõiksust: taevast ja maad ja inimesi ja loomi ja merd ja jõgesid ja mägesid ja

kaljustid ja puid ning isegi maju, et õpetada meile: kogu loodu ühes kõige selles sisalduvaga on kutsutud saama „pühaks“.

Ma arvan, et mõistate nüüd paremini, miks ma teile selle sõnavõtu alguses ütlesin, et praegune arenguetapp on üks kõige keerukamaid. Sest töepoolest:

kui me anname eesõiguse juhtimisele, seostamata seda vaimuliku elu nõudmistega, saab meist kehand, mille pea on suur nagu kuumaõhupall ja keha olematu nagu sääsel. Ja kuna õhupalli õhku üha juurde pumbatakse, läheb see ühel hetkel lõhki, tõmmates endaga hukatusse ka armetu keha;

kui meie prioriteediks on üksnes vaimulik elu, seostamata seda materiaalse vaimalustega, on oht muutuda härja keha ja varblase peaga olendi sarnaseks, kelle aju on pisitilluke. Ka sellisel kooslusel on ilmselgelt vähe vaimalusi ellu jäädva.

Jah, trepimade, millel seisame, on ühtaegu ebakindel ja samas paljulubav. On vaid vaja, et suudaksime oma sekstandi abil määrama õige laiuskraadi, mis meie laevukese heasse sadamasse juhibat.

Oma arvukate täiskogude kõnetoolist oleme välja käinud mitmeid lahenduskavasid ja tulevikuplaane. Ning ka hoitanud! Mul ei tuleks pâhegi öelda, et midagi pole toiminud. See oleks ebaõiglane ja vastuolus minu veendumustega.

Ometi on näha õppetundidest, mis on teie juures veedetud aastatega olen saanud, et saavutatud tulemused on jäänud allapoole meie vaimalusi, allapoole meie vîimeid. Nagu vesi, millest vaid osake puudutab tiigil liuglevate lindude susestikuga kokku puutudes ka nende nahka.

Minge sisse kitsast värvast, ütleb „Jesus meile oma mäejutluse lõpuosas: „sest lai on värv ja avar on tee, mis viib hukatusse, ja palju on neid, kes astuvad sealt sisse! Kuid kitsas on värv ja ahtake on tee, mis viib ellu!“ (Mt 7:13-14).

Seeaga: lahendus on meis enestes. Mitte hingehoiu- või rahandusstrateegiates, mitte ilusates ja uhketes kõnedes, vaid meis. Kui me tahame tõusta kõrgemale, tuleb tõelisi ressurse, mille arvelt edasi minna, ammutada meist endist. Mitte kuskilt mujalt. Ainult meie eneste sise-musest ja ruttu, sest aeg sunnib tagant!

Üks Kreeka eelkristliku ajastu filosoof nimega Kebes on kirjutanud: „Kas sa ei näe kitsast ust ja ukse taga, millel on vähe rahvast? See on tee, mis viib tõelise teaduse juurde...“

EAOK Täiskogu delegaadid Tallinna Issanda Muutmise Peakirikus.

Fotod: Margus Kivi

Mu armsad!

Kui Jeesus palub meil minna sisse kitsast uksest, on see meile suunatud üleskutse pingutada üle kantud vaimulikku konteksti. Ta teab, et see uks, usu uks, on töepoolest väga kitsas. Ta teab ka seda, et vähe on neid, kes üritavad seal läbi minna. Ometi just nendel vähestel, kelleks oleme meie, palub Jeesus olla maailma valgus ja maa sool, käies lakkamatu palve toel seda kitsukest teed, mis kogu pikkuises on äärastatud ohverduse ja raske töö haljendava põosastaraga.

Neile teie seast, kes õigusega tunnevad muret kõigi nende raskuste pärast, mis meil tulevikus tuleb ületada, on Jeesusel vastus valmis: „Mina olen tee ja tõde ja elu (Jh 14:6). Mina olen uks. Kes iganes läheb sisse minu kaudu, see pääseb.” (Jh 10:9).

Kanda iga päev, iga hetk, nagu teie seda teete, vastutust meie kiriku olemasolu eest siin Eestimaal, on suur au ja ainukordne ning enneolematu ülesanne. Aga see au ja ülesanne nõuab ka suuri valikuid. Nään neist kahte, mis vastavad meie praegusele seisukorrale. Me

kas pühendumine solidaarselt ja aktiivselt evangeeliumi raskele teele teadmata, kas suudame sellel püsida. Või valime mugavama hoiaku ja kompromissid, mis tekivad pettekujutuse, et jätkame avaramal teel, kuid mille ainsaks väljavaateks on kokkuvõttes hukatus, nagu kuulutab evangelist Matteus. Sellepärast ütlesin ma teile, et meie jaoks saab lahendus nii individuaalsel kui ka kollektiivsel tasandil olla ainult meis enestes.

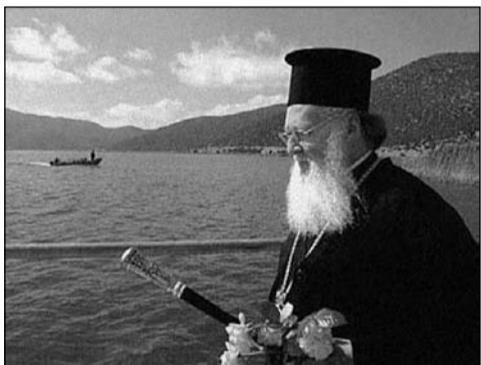
Teiste sõnadega, meie kiriku jätkusuutlikkuse, tema arengu ja vaimuliku sära tagatis ja päaste sõltuvad ühtae-

gu nii meie eneste vastutustundlikkusest kui ka Jumala uurimatusest tahest.

Mis minusse puutub, siis ma ei karda, sest Jeesus on meie eest surnud, sest oma püttudele vaatamata oleme me kõik, nagu annab meile mõista püha Paulus (Rm 11:32), pandud Jumala halastuse alla.

Ärge siis teiegi tundke hirmu, sest
TA ON TÕESTI ÜLES TÕUSNUD!

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit
Piiskoppide Kogu esimees

Pühima patriarhi Bartolomeuse läkitus EAOK 2011. a Täiskogule

kõigile osavõtjatele, vaimulikele ja ilmali-kule, kõigile, kes Kiriku viinamäel tööd teevad, et teie ettevõtmine kannaks Jumalale meelepäras vilja.

Kiriku töötaja, aga ka iga ristiinime-ne peab võitlust mitmel rindel, seistes vastu enesearmastusele, maailmale ja kuradile. Ta peab, nagu ütleb ka uuema aja imetegija, Pentapoli piiskop Nektaari: „võitlust iseenesega, see on oma isekuse ning hinge ja ihu kirgedega... võitlust maailmaga, see on maailma kiusatustega... ja võitlust vastalisse, vana vaenlasega” (124. kiri).

Et inimene võiks edukalt pidada seda võitlust, milles võitlust peab tema tulevane saatus igavikus, peab ta harjutama seda noorest põlvset, isegi pärts lapseeast peale. Seetõttu on perekonnal suur vastutus ja esmane osa laste ja noorte kasvatamisel, nii et nad oleks ette valmistatud saama Jumala riigi kodanikeks. See saab võimalikuks, kui vanemad seavad algusest peale eesmärgiks juhatada neid pühaduse poole siin elus, nagu öeldud on: „Olge pühad, sest Mina olen püha!” (1. Peetruse kiri 1:16).

Ennekõike perekond peab õpetama lapsi hoidma ohjes oma meeli, et nad vaimuliku äratundmisega teeksid vahet hea ja halva vahel ning nõuaksid vaavanägemise ja Jumala käskude täitmise kaudu taga kristlikku täiuslikkust, nagu pühakiri ütleb: „Ma püüan kõikide Su käskimiste poole ja vihkan iga ülekohtu teed” (psalm 119:128), „Tahke toit on aga täisealiste jaoks, kelle

meeled on kogemuste varal harjunud eristama head ja kurja” (kiri heebrealastele 5:14). Nõnda valgustab neid Jumala arm, nad sünnivad uesti ja edenevad vaimulikus elus. Nad saavad mõistuse vaimu, taruke vaimu ja väe vaimu.

Samuti peavad lapsed ja noored õppima usaldama mitte ainuüksi oma mõistust ja selle võimeid, vaid neil peab olema, mida varasemast east peale, seda parem, kölblik vaimulik juhataja, vaimulik isa, kes juhataks nad töe juurde. On vaja õpetada neile, et isegi kui nad eemalduvad Issandast mitmete meelega või kogemata püttude läbi, jääb Isa ikkagi neid armastama ja ootab neid tagasi, tehes töeks evangeeliumi sõna: „kui me oleme uskumatud, jääb Tema ometi ustavaks, sest Ta ei saa ennast salata.” (2. kiri Timoteusele 2:13). Nii et kui patt nad ka võrgutab – aga patt tähindab Jumalast lahkumist –, võivad nad iga hetk meelt parandada ja pöörduda. Nõnda õpivad nad kõigis järgima evangeeliumi, kirikuisade ja hingekarjaste sõnu. Kes oma elu nii korraldab, ei või enam eksida pääsemise teelt.

Peleale soovime oma käesoleva läkitusega kutsuda üles hoidma kindlalt kinni meie õigeusu Kiriku pürimustest. Kahjuks on juba XIV aastasajast peale hakanud ka meile, idakiriku aladele tungima inimkeskse humanismi voolud, eriti piirkondadesse, mis on Oikumeenilisest Patriarhaadist kaugel ja nõnda enam avatud ilmalikustumisele ja Kirikust kauge-nemisele, mis praegusel ajal läännes valitseb.

Neile vooludele peab Kirik seadma vastu oma pürimused ja aastasadu kinni peetud vagad kombed ning õigeusu vaimu. Seetõttu on väga oluline ka meie Kiriku pühade, eriti kõige tähtsama ja helgema paasapüha üheskoos pidamine. Niisiis, nagu muistne pürimus määrab, peavad seda pidama kõik õigeusulised ühel ja samal kuupäeval ning see püha peab olema kogu kirikuaasta keskmeks ja jumalateenistusliku elu tipuks.

Me jälgime siit Konstantinoopolist rõõmuga teie vaimulikku edasijoudmist ja kutsume teid isalikult üles, et jäksite ühte oma Kiriku ihus ja Vaimu ühtsusen ning ühemeelseks ülestõusnud Kristuses. Nii võite armastuses ja rahus iga aasta pühitseda Kristuse lunastuse paasapüha ning tuua üheskoos tänualule inimsoo päästva ülesavitamise eest Issanda armulisele ettehoolele, pühadele kannatustele ja elavakstegevale ülestõusmissele.

Olgu Tema jumalik arm ja piiritu helodus teie kõigiga kõigepühama Jumala-sünnitaja eestkostmisel, kes on kõigi avitaja ja kogu ristirahva Ema ning püha ja aulise märter Platoni, Tallinna piiskopi palvetel, kes tunnistas usku ülestõusnud Kristusse.

2011. aasta 13. mail

† BARTOLOMEUS,
Konstantinoopi patriarh,
Teid armastav vend Kristuses

Niisiis oleme rõõmsad saades kuulda, et Teie püha Eesti Kirik kutsub kokku oma iga-aastase täiskogu maiku 26. püeval ja soovime käesoleva patriarchliku läkitusega saata oma isalikud õnnesoovid

Foto: Roland Pöllu

Tartu Piiskopkonna Täiskogu

Preester Tihhon Tammes
Tartu piiskopkonna sekretär

EAOK Tartu Piiskopkonna Täiskogu korraline koosolek toimus Tartu pühitsetud piiskop Eelija kutsel laupäeval 7. mail Räpinas. Koosoleku alustati palveteenistusega Räpina Sakariase ja Elisabeti koguduse kirikus. Koosolek toimus seejärel koguduse majas. Koosoleku eel kontrolliti Täiskogu kvoorumit ja leiti see olevat otsusevõimeline. Tartu pühitsetud piiskop Eelija andis kohalolijatele ülevaate EAOK ja EAOK Tartu piiskopkonna olulisematest sündmustest 2010. aastal, samuti piiskopkonna nõukogu senisest tööst ja probleemidest selle funktsioonide määratlemisel ning võimalustest selle reorganiseerimiseks.

Piiskop Eelija ettepanekul muudeti piiskopkonna nõukogu koosseisu, arvates liikmete hulgast hõivatuse tõttu välja Jaak Tuksami ja valides uuteks liikmeteks praostid preester Miikael Raissari ja preester Stefan Fraimani. Uute liikmete valimist toetasid Täiskogu kohal olnud hääldeõiguslikud saadikud ühehäälselt.

Tartu piiskopkonna Täiskogu delegaadid Räpinas Püha Sakariase ja Elisabeti kirikus pärast avapalvust.

Piiskopkonna nõukogu liige ja sekretär preester Tihhon Tammes andis EAOK Püha Sinodi Arhiivikomisjoni liikmena koosviibijatele ülevaate komisjoni töö kohta meetrikadokumentatsiooni väljatöötamisel ja tutvustas ristimis- ja laulatussalasusi puudutavate dokumentide projekte ning selgitas nende jurii-

dilis-kanoonilist sisu. Samuti vastas ta kohapeal esitatud küsimustele. Piiskop Eelija andis ülevaate kirikukalendri ühtsustamist puudutavatest teemadest, EAOK Püha Sinodi ja metropoliidi seisukohtadest selles osas ning praktilistest lahendustest ühtsele kalendrile üleminekul EAOK kõigis kogudustes

nii, et paasapüha pühitsetaks üheaegselt püha Kogumaapealse Õigeusu Kirikuga ja liikumatuid pühi nn Gregoriuse kalendri järgi. Täiskogu koosolek lõpetati ühise palvega.

Foto: Andres Ots

Oikumeeniline patriarch kohtus Kreeka peaministriga

ATEENA, 27. juuni, Romfea – Oikumeeniline ja Konstantinoopoli patriarch, Tema Pühadus Bartolomeus I tegi visiidi Kreekasse ja kohtus ka kriisis oleva Kreeka valitsusjuhi Georgios Papandreouga.

Kreeka peaminister tervitas patriarhi visiiti ning ütles, et Kreeka riigile annab Tema Pühaduse ligiolu sel raskel ajal vaimujöudu. „Te innustate meid alati oma pingutuste ja lähedraloluga ja Teie siinolemine annab meile jõudu teha otsuseid sel raskel tunnil,” ütles Papandreou.

Patriarh sedastas omalt poolt, et ta on hea meel anda Kreekas oma vendadele patriarhlik õnnistus ning jagada Konstantinoopoli Emakiriku armastust kreeka rahvale neil keerulistel päevadel. „Meie palved ja lootus on teiega,” sõnas patriarch.

Bartolomeus I rõhutas, et hindab väga Kreeka valitsuse pingutusi ning hoolt Oikumeenilise Patriarhaadi probleemide suhtes ning kreeka diasporaa vastu Türgis.

Kreeka peaministri ja patriarhi kohtumisest võttis osa ka Kreeka välisminister Stavros Lambrinidis.

Paavst Benedictus XVI võttis vastu Oikumeenilise Patriarhaadi delegatsiooni

VATIKAN, 29. juuni, H2onenews – Paavst Benedictus XVI võttis peeperpauli päeva hommikul vastu Oikumeenilise Patriarhaadi delegatsiooni, mis osales traditsiooniliselt Roomas ülemaapostlite päeva tähistamisel.

Patriarhaadi delegatsiooni juhtis Prantsusmaa metropoliit Emmanuel. Sinna kuulusid ka Belgia metropoliidi assistent, Sinope piiskop Athenagoras ning Šveitsi peapiiskopkonna arhimandriit Maximos Pothos.

Delegatsioon kohtus lisaks paavstile ka Kristliku Ühtsuse Paavstliku Nõukogu juhi kardinal Kurt Kochi ning justiitsasjade kardinali Peter Tursoni ja religioonidevahelise dialoogi kardinali Jean-Louis Tauraniga.

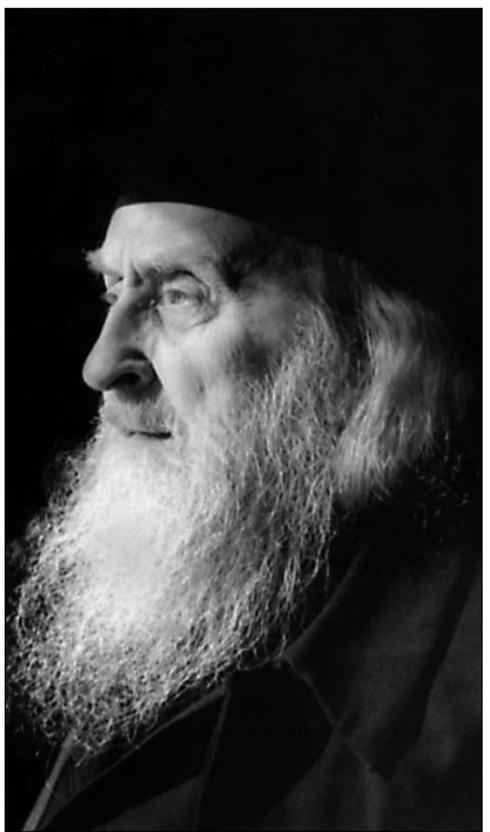
Tavapäraselt osaleb Vatikani delegatsioon vastukülaskäigul Püha Andreas Esmakutsutu päeval Konstantinoopolis.

Antiookia patriarchi Püha Sinod valis 12 uut piiskoppi

DAMASKUS, 25. juuni, OCP – Antiookia patriarchi Püha Sinodi sekretariaat teatas Balamandi Jumalasünnitaja patriarhlikust kloostrist, et Sinod on 21. juunil 2011 valinud kirikule 12 uut piiskoppi.

Püha Sinod valis piiskopid nii Süüria aladele, Lääne-Euroopasse kui ka Ladina-Ameerikasse: Mehnikosse ja Brasiliasse.

Lääne-Euroopa piiskoppideks valiti arhimandriit Ephrem Maalouli resideerimisega Londonis ja arhimandriit Hanna Haikal resideerimisega Berliinis.

JUMALAKARTUSEST

Arhimandriit Sofroni (Sahharov)

Jumalakartus on inimese vaimuliku valgustumise tulemus. Jumalakartuse olemus on psühholoogia jaoks seletamatu. Selles ei ole midagi ühist sama- laadse loomaliku instinktiga. Jumala- kartusel on palju astmeid ja kujusid, aga me peatume praegu nendest ühel, meie päästeks kõige mõjusamal: „hirmul”, et me ei ole väär Jumalat, kes ilmus meile loojumata valguses (vt Mt 10:37–38). Need, keda haarab see püha kartus, vabanevad igast muust maisest kartusest. Meie isad, värisematud Vaimu teenijad, eemaldusid kõrbettesse ning elasid (ka tänapäeval on selliseid) metsloomade ja mürkmadude keskel karmis looduses ja nii äärmises vaesuses, mis ületab meie kaasaegsete inimeste kujutlusvõime pii- re. Nii tegid nad selleks, et pühenduda vabalt nutule, olles teadlikud oma kau- gusest armsast Jumalast. Mitte kõigile ei ole jöukohane mõista, miks vaimuli- kud mehed, kes põlgavad ära kogu selles maailmas oleva, itkevad suure hääluga mitte vähem, aga võib-olla isegi rohkem kui emad oma südamele kallite poega- de haudadel. Erakud nutavad, nähes enda sees pimedat kuristikku: „kurja tundmisse” juured on sügaval ja neid ei ole võimalik välja kiskuda vaid omaen- da jõuga. Neile, kes ei ole saanud tunda vaimu sellist seisundit, jäab see igavesti arusaamatuks. Mitte seetõttu, et see salasus oleks kõrvaliste silmade eest varjul või Jumal oleks erapoolik, vaid kuna see arm usaldatakse ainult neile, kes ise en- nast Jumal-Kristuse kätte usaldavad. Ja arm on ka Jumala armastuse and, ilma milleta pisarad ei voola.

Jumala armastusest sünnib püha julgus. Käputäis apostleid astus nii vaimulikku võitlusse kogu muu maailmaga: olnud enne arad, said nad täis mehisust, kui Püha Vaim oli laskunud nende peale. Peaaegu kõik neist surid märtrisurma. Apostel Andreas lausus imepärased sō- nad Patrase linnaülemale, kes ähvardas teda risti lüüa: „Kui ma risti kardaks, siis ma ei jutlustaks sellest”. Ja ta löödi risti ning ristil rippudes ülistas ta Issanda Kristuse ristisurma.

Püha Vaimu annid on hindamatud. Ükski tõeline and ei ole midagi muud kui armastuse leek. Aga et meie süda avarduks sel määral, et suudaks võtta vastu Kristuse armastust selle kirgastes ilmingutes, peavad eranditult kõik käima läbi paljude kiusatuste. Kes elavad lihalikus mugavuses, kõhetuvad vaimulikult ja jäavad suletuks Kristuse armas- tusele, mis hoiab kogu maailma juma- likult oma rüpes. Niisugused inimesed elavad ja surevad, ilma et nad suudaksid tõsta oma hinge taevasse. Ülevalt saatud annid ja usuvoitlus on mõningases vastavuses – kõik, kes käivad Kristuse käsusõnade teel, sünnivad Tema järel käimise kaudu uuesti: ühed rohkem, teised vähem, olenevalt innukusest, mida nad ilmutavad. Kui usklik lüüakse risti ühes Jumal-Sõnaga, laskub ta peale arm, mis teeb inimese Jumal-inimese sarnaseks. Tegeliku viibimisega armas- tuse Valguses hõlmab see suur and ka elukandvat teoloogiat.

Patukahetsuse arm antakse neile, kes võtavad täieliku usuga vastu Kristuse sõnu selle kohta, et kui me ei usu Tema jumalikkusesse ja kõigi Tema käsusõ- nade absoluutsesse töesse, ei avadata meile patu salasust selle ontoloogilises sügavuses ja me „sureme oma pattudes- se” (vt Jh 8:21, 24).

Pattu on võimalik mõista vaid siis, kui Jumala ja inimese, absoluudi ja loodu suhted on puhtalt isiklikku laadi. Muidu jääb alles ainult mõistuspärane ette- kujutus ühe või teise eksistentsivormi täiuslikkuse astme kohta. Patt on alati kuritegu Isa armastuse vastu. Patt ilm- neb Jumalast kaugenemises ja meie tahe kaldub kirgede pool. Patukahetsus on alati seotud patustest tungidest hoidumi- sega. Ka väljaspool kristlust peetakse võitlust mõningate kirgede vastu; hu- manismiski on märgata püüdeid saada üle ühtedest või teistest pahedest. Aga kuna ei tunta patu sügavamat olemust –uhkust – ja kuna seda kurja juurt ei võideta, ei lakka kasvamast ka ajaloo traagika.

Kirikuisad räägivad, et ainult alandlik- kuks võib inimest päästa ja ainuüksi uh-

kusest piisab, et teda põrgupimedusse juhtida. Võit terve kirgede kogumi üle tähendab jumalasarnase elu omandan- mist. Kõik kired on tingimata riitetu- nud mingisse vormi, kas nähtavasse või mõttelisse, kujutletavasse. Palavas pa- tukahetsuspalves heidab kristlase vaim endast ära nähtavate asjade kujutised ja mõistuslikud käsitused. Meelt vabas- tatakse kõikidest nähtavatest ja mõtteli- listest kujutistest ka teistes askeetlikes traditsioonides. Sellele vaatamata ei kohata hing „vabanemise pimeduses” elavat Jumalat, kui palvet tehakse piisava teadlikkuseta patu kohta ja siira pa- tukahetsuseta. Siiski on võimalik kogeda teatavat kergendust, puhkust igapäeva- elu kaleidoskoopilisest käigust.

Kurvastades kaotatud Jumala pärast, heidab hing loomulikul viisil endast ära ainelised ja mõttelised kujutised ning meel ja vaim lähenevad piiriile, mille tangant võib hakata paistma Valgus. Aga ka see piir võib jääda ligipääsematuks, kui meel pöördub tagasi enda juurde. Ei ole välistatud juhtumid, mil meel näeb enda juurde tagasi pöördudes, et ta on valguse sarnane. On tähtis teada, et valgus on meie meelete omane, kuna meel on loodud Jumala kuju järgi, kes ilmus kui Valgus, kelles ei ole mingit pimedust (1Jh 1:5). Nii toimub üleminek teise mõtteviisi, teise mõistmise liiki, mis on teaduslikust kogemuslikust teadmisest kõrgem. Vabanedes patukahetsushoos kõigest mõöduvast, näeb meie vaim justkui kõrgelt tipult kogu meie prakti- liste teadmiste suhtelisust ja tinglikkust. Kordame ikka ja jälle: Jumalat on tõesti võimalik läbi elada kas puhastava tule või särava Valgusena.

„Issanda kartus on tarkuse algus” (Ps 110 (111):10). See kartus laskub meie peale ülevalt. See on eeskõige Jumala ja seejärel ka meie endi vaimulik tunnetamine. Me elame kartusesesundis elava Jumala elava juuresoleku pärast, olles teadlikud oma ebapuhutesest. Selle kartuse toime on niisugune: kartus asetab meid Jumala palge ette, et Ta meie üle kohut mõistaks, aga me oleme langenud nii madalale, et meie kurvastus iseenda pärast saab sügavaks kannatuseks, ras- kemaks kui piin näha ennast teadma- tuse pimeduses, tundetuses halvatuna või kirgede orjuses. See kartus on meie ärkamine igivanast patuunest, mis toob meile arusaamise valguse: ühest küljest meie hukatusliku seisundi tunnetami- se ja teisest küljest Jumala pühaduse tajumise. Selle õnnistatud kartuse loomus on imeline: ilma selle puhas- tava toimeta ei avane meile tee Jumala täiusliku armastuse juurde. Ta on ise mitte ainult tarkuse, vaid ka armastu- se algus. Kartus vapustab hinge, lastes

meil näha meie tegelikku seisundit, ja kutsub meid Jumala juurde läbi palava soovi olla koos Temaga. Kartus kutsub esile hämmastuse meile ilmuva Jumala ees. Meie hirm seisneb teadlik olemises, et me ei ole väär sellist Jumalat. Hirm jäääda igaveseks põrgupimedusse, mille olemust mõistame tänu mitteloodud valgusele – mida me veel ei näe, aga mis teeb meid võimaliseks nägema –, tekitab piinava soovi rebida end välja languse pigistavast embusest, siseneda loojumata Valgusesse ja liikuda püha armastuse Jumala suunas. Ainult usu abil Jumal-Kristusesse saame ehtsa kriteeriumi, et teha vahet mitteloodud ja loodud maailmade tegelikkusel. Aga selleks on vaja ehitada kogu oma elu – nii ajalik kui igavene – Kristuse käsusõ- nade kõikumatule kaljule. Üsna paljud käivad kätega tehtud kirikutes palvetama, paraku pole sugugi mitte nii palju neid, kes leiavad „kitsa tee”, mis viib käteta tehtud taevaliku eluaseme juurde (vt Mt 7:14).

Meeleparanduse alguses tundub meile, et me ei näe mitte midagi peale oma si- semise põrgu, aga imelikul kombel tun- gib meile veel nähtamatu Valgus juba meie sisemusse kui Jumala juuresoleku elav tajumine. Kui me hoiamo mõlema käega tugevasti kinni Issanda kuuepa- listusest, läheb Jumalas kasvamise ime üha suuremaks ning meile hakkab ava- nema Jeesuse imepärane kuju ja koos Temaga teadmine selle kohta, millised olime meie, inimesed, Looja mõttes enne maailma loomist. Et inimese süda ei läheks andide rohkuse tõttu kõrgiks, laseb jumalik ettehool tal jouda selle teadmiseni üle järskude nõlvade, mis kurnavad välja nii meeles ja hing kui ka keha. Aeg-ajalt võtab Jumal askeedi pealt oma käe ja vaenlase vaim leib so- biva hetke, mil ta saab heitudada südant ja mõtteid. Seetõttu ei tunne me end kunagi täiesti kindlalt ega lähe kõrgiks ka siis, kui meie peale valatakse rikkalikult armsa Jumala armu. Nae, ka apostel Paulus räägib samast asjast läkituses korintlastele: „Seepärast, et ma ei läheks kõrgiks, on mulle liha sisse antud vai, saatana ingel, mind rusikatega peksma, et ma ei läheks kõrgiks” (2Kr 12:7).

Nii oli ristiusu algusaegadel ja nii jääb selle maailma ajaloo lõpuni. Jumala annid on kirjeldamatud. Ja kuidas on ini- mesel võimalik oma vendade ees mitte uhkeks minna? See on tõesti võimalik jumaliku jõu kaasabil, see on teostatav, sest Jumal ise on Alandlikkus.

Arhimandriit Sofroni Sahharovi raa- matust „Me saame näha Jumalat selli- sena, nagu Ta on”, välja andnud Ristija Johannese klooster, Essex, Inglismaa.

ÕNDSAD ON NEED, KES ISSANDAT KARDAVAD...

P. V. Pashos

Kes lähevad pühapäeval vara kirikusse, need laulavad hommikuteenistusel või kuulevad seal lauljaid laulmas meie kirkliku luule meistriteoseid. Nende hulka kuuluvad ka „trepilaulud”: suure värtusega lüüriliste elementidega teos, milles saab imeline eeskuju ja trepp igale kristlasele, kes tahab tõusta patuporist kõrgemale taevakarva puhtuse ja taevaliku pühaduse poole. Trepilaule, mida on igas antifonis iga viisi jaoks kolm – välja arvatud kaheksas viis, millel on neli antifoni ja 12 trepilaulu –, laulda kse natuke enne hommikuteenistuse evangeeliumi. Nende autor on Studioni kloostri eestseisja püha Teodor, kes oli ikonoklasmi-aegne hümnograaf ja usutunnistaja. Nendest trepilauludest, täpsemalt kolmanda viisi kolmandast antifonist, on võetud meie tänane teema:

Õndsad on need, kes Issandat kardavad ja Tema käsusõnade teed käivad, sest nad saavad söönuks eluviljast.

Studioni Teodor

Jumalakartuse teemal on väga sügavad juured meie Kiriku pühades tekstides ja nende inimeste elulugudes, kes on läbi elanud Kiriku püha ja kõige austatumat pärimust. Püüdkem siis märgata neid õisi või ka noppida mõned neist lilledest, mis on istutatud seoses jumalakartusega pühakirja lehekülgedele või õigeusu kirikuisade tekstidesse, lähtudes alati trepilaulu teemast.

Meile huvi pakkova trepilaulu inspiratsiooniallikas oli poedi jaoks kuningas Taavet: „Õnnis on igaüks, kes kardab Issandat, kes käib Tema teedel! Sa sööd siis oma käte vaevast, sa oled õnnis ja su käsi käib hästi!” (Ps 127 (128):1–2). Samas kui ühes teises psalmis on kirjas järgmine: „Õnnis on mees, kes kardab Issandat” (Ps 111 (112):1). Mujal näeme jälle jumalakartuses olevat puhtust: „Issanda kartus on puhas, see püsib igavesti” (Ps 18 (19):10). Praegu ei ole

muidugi sobiv hetk, et vaadelda kõiki asjakohaseid Vana Testamendi kirjakohti, kuid me ei tohi tähelepanuta jätta kahte põhilist Saalomoni õpetussõnade salmi. Esimesest neist saame teada, et „Issanda kartus on tarkuse algus” (Õp 1:7), ja teisest loeme, et „jumalakartuse tõttu pöördub igaüks kurjast” (Õp 15:27).

Apostel Paulus

Jumalakartust kui voorust ning selle puudumist kui jumalakartmatust ja jumalateotust kohtame tihti ka Uues Testamentis. Näiteks püha Luukas märgib meile väesalga pealikku Korneeliust esitades: „Tema oli vaga ja jumalakartlik kogu oma perega ning jagas rahvale palju ande ja palus alati Jumalat” (Ap 10:2). Apostel Paulus räägib Antiookias „jumalakartlikele”, pidades neid vagadeks: „Mehed, vennad, Aabrahami soo lapsed ja need, kes teie seast kardavad Jumalat, meile on selle pääste sõna läkitatud!” (Ap 13:16 ja 26). Mujal vastandab sama apostel jumalakartuse mõistet uhkusele ja kõrkusele (Rm 11:10). Ühel teisel korral rõhutab ta Korintose kiriku usklikele lastele kirjutades aga seda, et jumalakartus on pühaduse arenemiseks ja kasvamiseks hä davajalik öhkkond: „Et meil nüüd on niisugused tõotused, mu armsad, siis puhastagem endid kõigest liha ja vaimu rüvedusest ja tehkem täieliseks oma pühitsus Jumala kartuses” (2Kr 7:1).

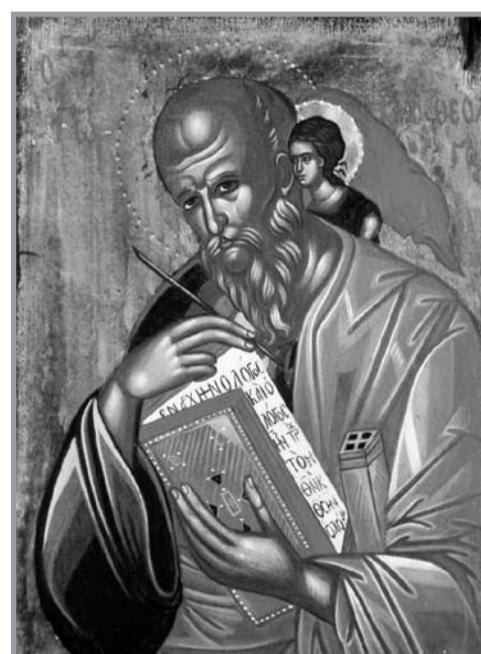

Apostel Peetrus

Apostel Peetrus püüab lahendada arusaamatust, mis oli tekkinud tema ajal seoses vabaduse ja orjusega: Jumala ori on vabam inimene kui need, kes usuval, et nad on vabad, aga ei usu Jumalat. Seetõttu annab ta meile nõu: „Sest nõnda on Jumala tahtmine, et teie, tehes head, tõkestaksite möistmatute inimesete rumalust – kui vabad ja mitte need, kellele vabadus on kurjuse katteks, vaid kui Jumala sulased. Austage kõiki, armastage vendi, kartke Jumalat, austage Kuningat!” (1Pt 2:15–17).

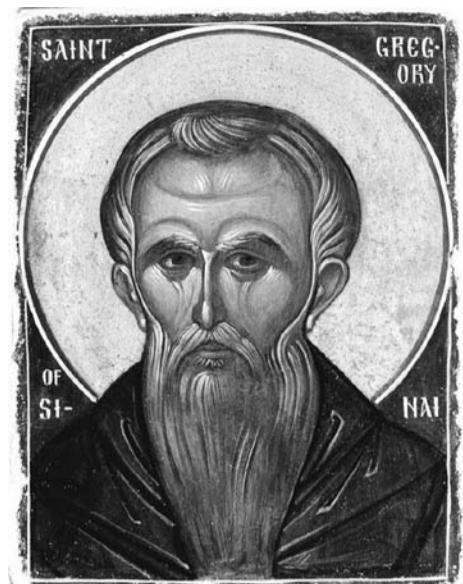
Jumalakartust õpetab hiljem Johannese ilmutusraamatu lehekülgedel Issanda ingel: „Kartke Jumalat ja andke Temale austust, sest on tulnud Tema kohtutund, ja kummardage Teda, kes on teinud taeva ja maa ja mere ja veteallikad!” (Ilm 14:7).

Siinkohal võiksime teema kokku võtta Koguja sõnadega: „Lõppsõna kõigest, mida on kuuldud: „Karda Jumalat ja pea Tema käsk, sest see on iga inimese kohus!”” (Kg 12:13). Kuid meil tuleb asuda uuele teele, kus jumalakartus seguneb armastusega või, teiste kirikuisade sõnade järgi, põrkub armastusega kokku. See sai alguse peamiselt püha Johannes Jumalasõnaõpetaja ja armastuse evangelisti sõnadest, kes väljendub oma esimeses kirjas iseloomulikult: „Kartust ei ole armastuses, vaid täieline armastus ajab kartuse välja, sest kartuses on nuhtlust; aga kes kardab, ei ole saanud täieliseks armastuses” (1Jh 4:18). Ehk tuleb meil siinkohal paluda kirikuisade abi, et mõista seda teemat õigesti ja arusaamatusteta.

Johannes Jumalasõnaõpetaja

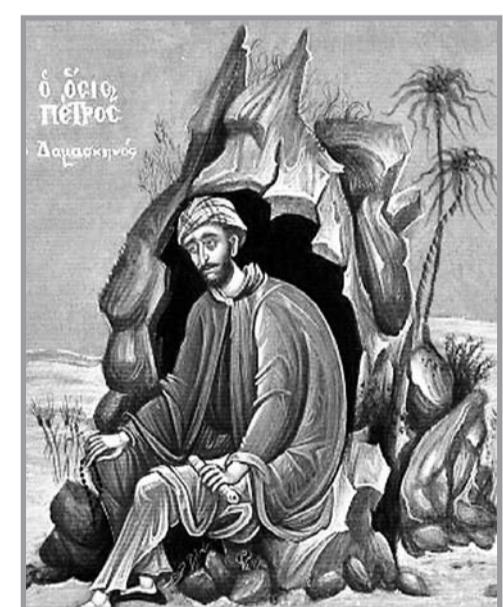
Enamik kirikuisasid nõustub sellega, et meil on kahte liiki kartust; kolmas liik, mida mainib Siinai Grigoori kui „kartust viha ees”, on pigem nn „hirmuvärin, rahutus või rõhutus” (Filokalia 4, 69:5). Püha Damaskuse Peetrus eristab neid ühes epigrammis nii:

Siinai Grigoori

Sest jumalakartust on kahte liiki: sissejuhatav, mis hoiab kurjast eemale, ja täiuslik, mis tegutseb innukalt.

Esimest kartust nimetatakse sissejuhatavaks ja see ei ole puhas jumalakartus, sest me kardame nagu orjad põrgut ja karistust ning seetõttu ei tee kurja, pattu. Teine kartus on täiuslik ning seda nimetatakse ka puhtaks, sest selles ei ole ühtegi tagamötet ega viga.

Damaskuse Peetrus

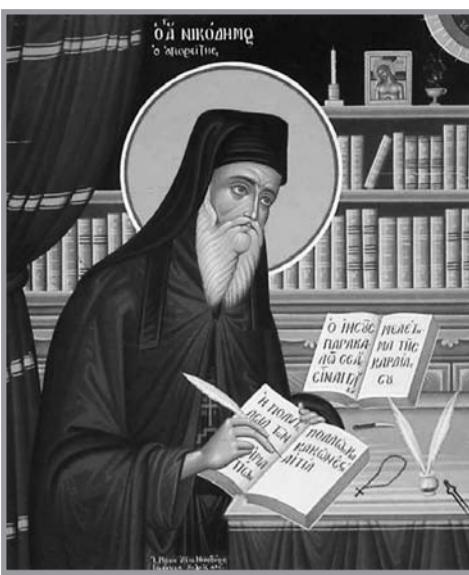
Abba Dorotheos annab meile oma neljandas jutluses praktilises keeles analoogilise tõlgenduse: „Kui Issandat kardavad isegi pühakud, kes Teda nõnda palju armastavad, miks siis evangelist Johannes ütleb: „Armastus ajab kartuse välja”? Evangelist tahab meile näidata, et on kahte liiki kartust: sissejuhatav ja täiuslik. Üks neist on iseloomulik vaimulikus elus algajatele ja teine pühadele, kes on saanud täiuslikus ja jõudnud püha armastuseni. Nae, mida ma tahan öelda: kas keegi täidab Jumala tahet hirmust põrgu ees? Nagu me ütlesime, on ta täiesti algaja, sest ta ei tee head mitte hea enda pärast, vaid hirmust hoopide ees. Teine inimene teeb Jumala tahtmist, sest ta armastab Jumalat ja talle meeldib eriliselt Jumale meelepärane olla. Tema tunneb hea olemust, sest ta on saanud maitsta, mida tähendab olla Jumalaga ühendatud. Nae, tema on see,

Abba Dorotheus

Edessa Teodor

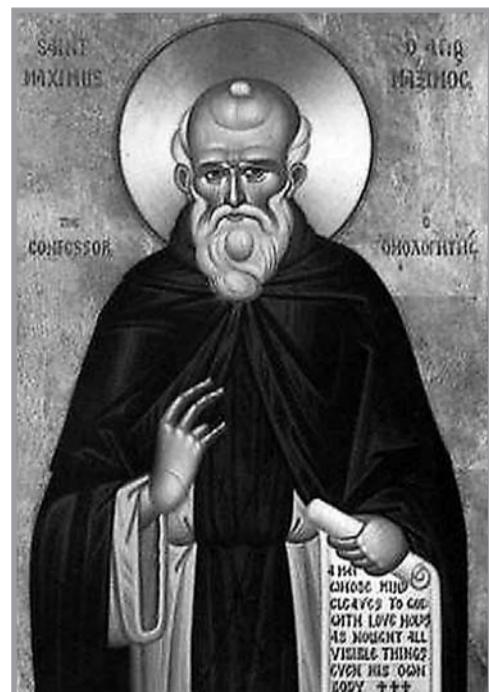
Athose Nikodim

kellel on tõeline armastus, mida pühak nimetab täiuslikuks. Ja see armastus juhatab ta täiusliku kartuse juurde, sest selline inimene kardab ja teeb Jumala tahet mitte hirmust löökide või põrguse mineku ees, vaid nagu me ütlesime, kuna ta on saanud maitsta Jumalaga ühendatud olemise magusust, kardab ta seda kaotada, sellest ilma jäädva. Niisiis see täiuslik kartus, mis sünnib armastusest, ajab välja sissejuhatava kartuse. Ja seetõttu ta ütleb: „täiuslik armastus ajab kartuse välja”. See kinnitab ka abba Antooni öeldut, mis on kirjas körbeisade ütluste kogumikus: „Ma ei karda enam Issandat, vaid armastan Teda, sest armastus ajab kartuse välja.”

Abba Antooni

Aga täiusliku kartuseni on võimalik jõuda vaid algajate sissejuhatava kartuse kaudu. See on usu sünnitus ja me omandame selle ainult Kristuse armu abil. Puhta kartusena pühitseb see meie hingi, olles „võrdvärne täiusliku armastusega”, nagu ütleb Edessa püha Teodor. Püha Maksim Usutunnistaja sõnade järgi on see kartus igavene, sest saab täiuslikuks armastuses ja austuses Jumala määratu kõigeväelise vastu. Teine kartus on ajutine, sest võlgneb oma sünni patule. Kohe, kui meelesparanduse abil kaob ära selle põhjus, kaob koos põhjusega ka kartus põrgu, karistuste ja hoopide ees.”

Maksim Usutunnistaja

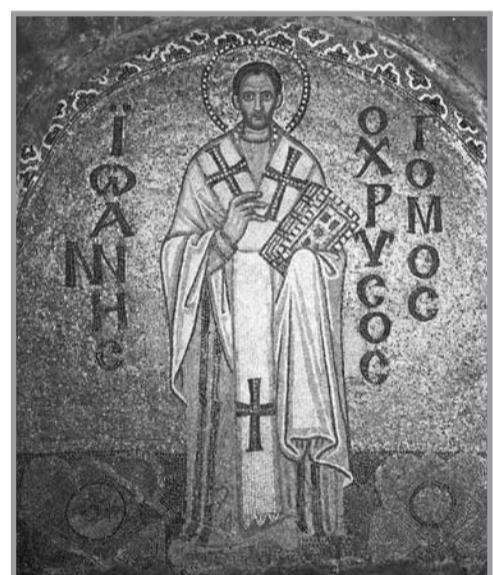
Ja salm „sest Neil, kes Teda kardavad, ei ole millestki puudust” toob meid tagasi tänase trepilaulu öndsakskiitmise juurde, millest alustasime: „Öndsad on need, kes Issandat kardavad; nemad käivad Tema käsusõnade teed”. Nende õnne põhjustab see, et nad „saavad söönuks eluviljast”. See tähendab midagi enamat kui psalmi sõnad „sa sööd oma käte vaevast”. Aga täisviljade maitsmise öndsuse eeldus on jumalakartus ja Tema käsusõnade kinnipidamine. Nii võiks öelda, et trepilaulu öndsus pärgeb kõiki, kes kardavad Jumalat, peavad kinni Tema käsusõnade ja neid ellu rakendavad. Samas on täiesti õige seogi, mida rõhutab püha Athose Nikodim: kes kardavad Jumalat, käivad Tema käsusõnade teed, ja kes käivad Tema käsusõnade teed, kardavad kahtlemata ka Jumalat. Aga kes ei karda Jumalat, ei käi Jumala käsusõnade teed, ja nendel, kes

ei käi vooruse teed, on muidugi ka võimatu Jumalat karta. Kuid alati eelneb jumalakartus ja järgneb käsusõnade teel käimine.

Need öndsad kristlased, kes kardavad Jumalat, käivad Tema käsusõnade teed. Kui raske või uskumatu see ka ei tundu, on just see teeks, et Jumalat leida. Tänapäeva inimene ei taha kuulda voorustest ega käsusõnade. Ta eelistab rääkida õigustest elus, vabadusest, mida ta mõistab kui omavolilisust, ja ühiskonna kohustustest tema ees. Kui talle tuleb meelde Jumal, siis selleks, et näidata Tallile oma rahulolematust või pahameelt, nagu on mõne kaasaegse humanistliku voolu järgijatega, mis ei austta Jumalat. Aga rahu ja pääsemise tee on see, mille avavad Jumala „käsusõnade teerajad”. Püha Maksim annab meile teada, et „pühakirjas nimetatakse voorusi teeradadeks”. Sedasama ütleb meile teiste sõnadega ka Johannes Kuldsuu: „Millised on Jumala teed? Nendeks on vooruslik elu. Neid nimetatakse Jumala teedeks sellepärast, et nende kaudu on võimalik minna Jumala juurde. Ja ta ei ütelnuud mitte „tee”, vaid „teed”, sest teeradasid on palju ja erinevaid, et oleks kergem sisse minna. Jumal raius palju teid, et meile radade rohkusega rändamine lihtsaks teha; ühed säravad neitsilikkuses, teised

on suurepärased abieluinimesed, mõni ehib end lesepõlvega, ühed on loobunud kogu oma varast, teised poolest varandusest; ühed jõuavad Jumalani õige elu kaudu ja teised meelesparanduse kaudu.” Jumalakartlik kristlane on kutsud kõndima neid vooruse teid, väitmeta, et Jumala seadust on võimatu ellu rakendada. Vastasel korral tõuseb püsti püha Johannes Redelikirjutaja ja kostab talle, et oli inimesi, kes tegid enamgi kui käsusõnad ette nägid: nagu näiteks vaga märter Leo, kes armastas oma ligimest isegi rohkem kui iseennast, ületades nii käsusõnade piirid!

Mõnda nendest teedest näitab meile ka püha Johannes Kuldsuu: „Kas sa ei suutnud oma ihu pärast ristimist puhata hoida? Aga sa võid selle jälle puhataks teha: kas patukahetsusega või raha ja armuandide jagamisega. Kas sul ei ole raha? Sa võid minna mõnd haiget vaatama. Kas su keha on haige ja sa ei suuda isegi mitte kõndida? Talu seda kõike hea meelega ja sa saad suure palga. See oli ka Laatsaruse saavutus ja seetõttu võitis ta endale rahu Aabrahami rüpes.”

Johannes Kuldsuu

Ja lõpetame taas püha Maksimiga, kes ütleb: „Kes kardab Jumalat, see alandub; kes alandub, muutub tasaseks; kes muutub tasaseks, see rakendab ellu käsusõnu; kes rakendab ellu käsusõnu, puhastub sisemiselt; kes puhastub sisemiselt, see jälle saab jumalike valgustuse osaliseks ja pärast pälvib ta salasuste kaudu selle, et ühendub Peigmehe ja Sôna – Kristusega.” Ennäe, siin on üks salajane ja seletamatu trepiaste neile, kes igatsevad paremaks muutuda ja jumalikustuda!

Johannes Redelikirjutaja

Raamatust „Vaimu kaste”, Apostoliki Diakonia, Ateena 1986

Liturgia Puski kirikuõuel.

Foto: Martin Toon

Isa Sakarias ja isa Aabraham Puski kirikuõuel.

Foto: preester Jüri Ilves

Hiiumaal uus karjane

Preester Jüri Ilves

Meie väikene Kirik siin väikesel Maarjamaal elab ja lieneb. Selle tunnistuseks on vaiksest kosuvad kogudused ja kasvav vaimulikkond.

Laatsaruse laupäeval, 16. aprillil oli Lääne- ja Hiiumaa rahval taas pöhjust rõõmustada. Sellele õigeusu mõistes tagasihoidlikule alale pühitseti uus karjane: preester Aabraham Tölp, uus viinamäetöoline, harima Lääne-Eesti kasinat pinnast. Kuid kasinaimgi pinnas saab viljakaks, kui sellega vaeva näha. Voin seda omast kogemusest kinnitada, olles siin sündinud ja teeninud. Pole siin traditsioonide sära ja hiiulgust nagu Setumaal, on valdavalt varemeis kirikud ja vaikne koguduse-elu. Siinne inimene mõtleb teisiti, mõtleb rohkem sisepoolle, tema pilk on merine, karm ja kasin. Tema armastus Kristuse Kiriku vastu on sügav ja karge nagu meri.

Isa Aabraham on karjaseks seatud Hiiumaa Jumalasünnitaja Sündimise (Kuriste) ja Kõrgessaare Kristuse Sündimise (Puski, Malvaste) kogudustes. Tegelikku sees tähendab see terve saare vaimulikku hooldamist. Kunagised kogudused, nagu Kuri (Pühalepa) ja Kópu on jäänud ilma pühakojata, kuid on inimesed, kirikuvarrem ja kalmistud. Ja Kópu seltsimaja remont annab lootust, et kunagi saab ka seal kiriku-kabeli sisse seada ja vaimulik omale toakese, kus ööbida.

22. mail Puski kirikuõuel toimunud piiskoplik liturgia ja sellele järgnenud sundimatust vestlus kohaliku kirikurahvaga annavad kindlat lootust. Metropoliit Stefanus seadis kohaletulnud rahva ees teenimisse uue preestri alates 1. juunist 2011. Valitseja ja koguduserahvas tänsid siiani teeninud isa Sakarias Leppikut, soovides talle õnnistatud teenimist Setumaal, Värska ja Saatse koguduste esipreestrina.

Usun ja loodan, et Issand annab meile palju tegusaid aastaid, rõõmsat koosteenimist siin Lääne- ja Hiiumaal, armas isa Aabraham!

Minu preestriaeg oli tänu täis

Preester Sakarias Leppik:

„Viis aastat,” nagu ütles mu hää sober Urmas Nagel, „on juba aeg”. Muidugi mõtles ta vaimuliku teenimisaega ühes paigas, ühe kogukonna keskel. Ma lisaksin siinjuures, et minu viis aastat Hiiumaal õigeusupreestri kohustes oli aeg täis tänu.

Toona võtsin vastu ühe koguduse ja tasesi omi traditsioone hoidvate Hiiumaa ortodokside sõbraliku perekonna. Kuna aeg on Hiiumaal teine kui mandril, avanesid mulle Hiiumaa õigeusu ajaloo ukse tasapisi, ent üha jätkuvalt. Hakkasin mind toetavate inimeste abil mõistma saarerahva suhet Jumalasse ning omakorda selle arvestamist oma igapäevaelus.

Hiiumaa õigeusu kogukond on imetiluke, vörreledes preestrite Vassili Verloki ja Kosma Laredei aegadega. Kunagiste sädelytöödega Puski, Kuriste ja Kuri kirikute ning Kópu ja Malvaste kabelite sädelyluse asemel valitseb alles taaselustumise hingus. Aga me oleme seda tahtnud ning nüüd on remont nii Kópus kui ka Kuristes, Puskit ootab detailplaneering ja Malvastet uus ikonostaas ning sisekujundus. Kuri õigeusu koolimaja tuleb teiseli korruusele õigeusu tekstiilide väljapanek. Läheme tasapisi edasi. Jumalale tänu.

Hiiumaal Veetagusel tuleb mu saunast suitsu juba 12 aastat. Nende aastate jooksul olen saanud palju sõpru. Neid, kellega trehvan ja jutustan, aga ka neid, kellele olemasolust sain teada alles mõni aeg tagasi ja keda ma kunagi palgest palgesse ei ole näinud. Tahan tänada kõiki vaikseid ja tagasihoidlike inimesi, kes on astunud

sammu või palvetanud, et mul läheks hästi ning mu tegevus Hiiumaal oleks mõtestatud. Tänan omavalitsusi ja maavalitsust, muuseume ning Hiiumaa vastutulelikke kauplusi. Majutusasutusi ja kalamehi ja automehaanikuid.

Inimeste asjad ning olud nõuavad dünaamilisi muutusi. Kristuse Kirik on elav organism, seetõttu on muutused selle sees samuti vajalikud ning tervikut vaadeldes ainuvõimalikud. Tänava suvel toimubki Eesti õigeusukirikus mitmeid muutusi, millest üks on preestrite teenimiskohtade vahetus.

Laatsaruse laupäeval pühitses metropoliit Stefanus Hiiumaa saarele teenima uue preestri: isa Aabraham Töldti. Mina olen määratud 1. juulist Setumaale Värska ja Saatse preestriks. Värska preester läheb omakorda teenima Tallinna. Hiiumaa õigeusukogudus ootab ees suur hulk tegemisi. Kirik vajab preestril, kelle anded võimaldaks kogudust edasi arendada.

Ma tänan teid, armsad, armastuse eest, mida olete mulle jaganud, väe eest, mida teie tugi mulle andis ning julguse eest, mis

nende aastate jooksul ei kustunud. Võtke isa Aabraham vastu samasuguse armastuse ja hoolimise ning abiga.

Vormsi Ülestõusmisse kirik

Preester Jüri Ilves

28. mail toimus jumalik liturgia Vormsi Ülestõusmisse kiriku varemetses. Kuigi kohalike osavõtt oli see kord tagasihoidlik, oli liturgia tekinud järjepidevuse tagajana siiski oluline sündmus. Pärast teenistust arutati, mida annab teha PRIA Leader'i projektist saadud pisku rahaga. Nimelt eraldati kevadist jaotusvoorust Meede 1 alt Vormsi Õigeusukiriku Taastamise MTÜle 3870 eurot. Otsustasime, et sellest piisaks, et ära parandada kiriku saali säilinud katuseosa, tuua alla rippuv materjal ja paigaldada kiriku ette infotahvel. Tahvlile plaanime kiriku ja koguduse ajalugu eesti, rootsi, inglise ja vene keeles. Samuti pildimaterjalji ja kirikuteateid.

Vormsi Õigeusukiriku Taastamise MTÜd saab toetada, tehes jõukohase annetuse a/a 10220120195018, SEB.

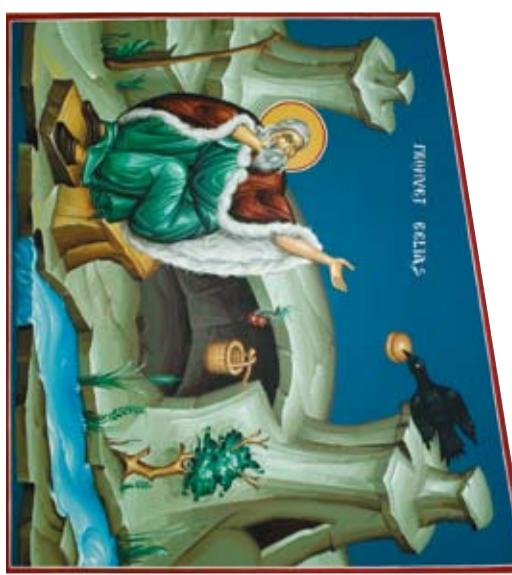
Liturgia Vormsi Ülestõusmisse kiriku varemetses.

Foto: preester Jüri Ilves

ЗНАЕШЬ ЛИ ТЫ, ЧТО...

- ❶ На праздник Преображения Господня освящается кроплением святой воды первый урожай говя: плоды и ягоды.
- ❷ Через 40 дней после праздника Преображения Господня Церковь празднует Воззвание Честного Креста Господня (27.09).
- ❸ В честь праздника Преображения Господня освящены такие православные церкви Эстонии, как Таллинский и Пярнуский Преображенские соборы, храмы в Хэлдеместе (Пярнумаа), Люманда (на о. Сааремаа), Обиниле (Вырумаа) и Мехикохтла (Пыльвамаа).

Пророк Илия

2 августа мы празднуем день памяти величайшего ветхозаветного пророка Божия Илии. Он родился в Фессалии Галатской за 900 лет до Рождества Христова. У Илии был особый дар от Бога – умение предсказывать будущее.

Однажды пророк Илия увидел сон о том, что народ Израиля постигнет засуха, несколько лет не будет ни росы, ни дождя, будет великий голод, а затем придет чума. Это была кара Божья за то, что народ израильский забыл Бога и поклоняется идолам. Во сне Бог сказал Илии: «Пойди отсюда и обратись на восток и скроись у потока Хорафа, что против Иордана; из этого потока ты будешь пить, а воронам Я повелел кормить тебя там».

Илия сделал все по слову Божиему, и, действительно, вороны приносили ему пищу, а река поила водой. Но некоторое время спустя из-за засухи река пересохла, и Илия по указанию Бога пошел в город Сарепта. Там он

встретил одну вдову, она дала ему напиться. Пророк попросил у нее хлеба, но у женщины оставалось лишь немногого муки и масла для нее самой и ее сына. Тогда пророк сказал, что мука эта и масло не истощатся, вдове испекла хлеб для пророка, и все произошло, как он сказал: мука и масло у вдовы никогда не кончались. Случилось же так, что сын вдовы заболел и умер, но Илия воскресил его.

После окончания голода, длившегося три года, почитаемый народом пророк направился к царю Ахаву, чтобы возвестить ему слово Божие. Царь, поклонявшийся идолам, был зол на пророка Илию и спросил его: «Ты ли это, смущающий Израиля?» Пророк же ответил царю: «Не я смущаю Израиля, а ты и дом отца твоего, тем, что вы презрели повеления Господни и идете вслед Ваалам» (то есть поклоняетесь идолам).

Он позвал пары, пророков его и весь народ на вершину горы Кармил, чтобы принести жертву: Ахав со своими пророками приносили жертву идолу, а Илия – истинному Богу. Они возложили тельцов на жертвеники, но не зажигали огня, а молились и ждали, кому Бог ответит, послав огонь с неба. Несмотря на долгие усердные старания пророков Ахава, их жертва так и не загорелась. Жертва же Илии загорелась сильным пламенем после его общей с народом молитвы, и огонь охватил даже воду, которой обильно помили прежде и жертву, и дрова, так что вода стояла во рву. Увидев это, весь народпал на колени свое и сказал: «Господь есть Бог, Господь есть Бог!»

Пророк Илия жил в пещере на горе Кармил, он творил великие чудеса, Бог дал ему еще много лет жизни. Но вот Илия узнал, что приближается его смертный час. Вдруг явилась с неба огненная колесница и кони огненные и понесла Илию в огненном вихре на небо. Все это видел ученик Илии Елисея, он поднял упавшую милю (верхнюю одежду) Илии и получил от Господа дар пророчества.

ЗНАЕШЬ ЛИ ТЫ, ЧТО...

- ❶ Созвездие Большой Медведицы называют иногда в народе и Колесницей Илии.

- ❷ В Сетуммаа память пророка Илии празднуется 2 августа – это Ильин день.

- ❸ В Новом Завете часто упоминается пророк Илия. В одной из своих речей Христос сравнивает пророка Илию с Иоанном Крестителем. Илия является вместе с Моисеем на горе Фавор во время Преображения Господня как свидетель Его Божественной славы.

Issandamutnise riha

Festeleht

Issandamutnise riha, mis kuulub kirikuastakaasata hertsikümne suure püha* hulka, tähistatakse 6. augustil. Sellel pühah Kirjandus viib meid aegadesse, mil Kristus oma õpetust jagades oli saavutanud rohkesti poolehoidjaid, aga ka üha rohkem vaenlaasi. Ta oli teel oma õpilastega Jerusalemmast põhja poole ning jõudnud Galileasse, kus asus kõige Taabori mägi. Kristus teadis, et tema maised elupäevad hakka-

vad lõpule lähenema ja vähehaaval hakkas ta oma õpilasi viimseks katsumuseks ette valmistama. Selleks, et neid julgustada ja nende usku tugevdada, orusistas ta oma õpilastele avaldada rohkem oma jumaliku olenduse saladusest. Selleks kutsus ta kolm oma lähimat õpilast – Peetruse, Jaakobuse ja Johannese – kaasa kõrgele Taabori mäele. Kõik see toimus 40 päeva enne Kristuse kannatusi ja ristisurma.

Üheskoos hakati nende ees kõrguvale mäele rõisma. Mäetippu suunduv rada lookles olivipuude ja kaljuude vabel. Päev hakkas öhule lähenema ning loojuva pääkese valgus peegeldus kaljudelt vastu. Mäkke joudnud, eemaldus Kristus oma õpilastest, et segamatult kaljusel mäetipul palvetada.

Kui apostolid märkasid, et nende õpetaja oli eemaldunud, asusid nad teda ortsina. Avanev pilt aga sundis neid hämmeldunult paigale jäama, seest midagi sarnast ei olnud nad sijal oma elus näinud. Jeesse nägu säras orsekui päike, tema rõivad hilgasid ettevalgelt nagu äsjasadanud lumi. Opilased tömbusid kaugemale ning et raske mäkketöus oli neid väistanud, tunnisid peagi.

Värssti ärksasid nad selle peale, et kualsid Kristust kellegagi kõnelevat. Avanev vaarepilt muutis õpilased tüllatusest sõnaruks. Kristusest vasakul ja paremal pool seisid ristatud käte ja langetatud peaga kaks Vana Testamendi suurt prohvit, pühad Mooses ja Elija. Nad kõnelesid Kristusele eelolevatest kannatusest ja ristisurmast ja selgitasid, et temast saab surma võtja, kes lunastab inimeste hinged.

Vestluse lõppedes lähenes Kristus õpilastele ning Peetrus tegi ettepaneku: „Õpetaja, siin on veel hea olla, tee meie kolm telki, sinule ühe ja Moosesile ühe ning Elijale ühe.”

Kuid enne veel kui Peetrus oma jutt lõpetada töödis, laskus taevast hele pilv, mis mähkis kõik endasse. Apostlid langesid oma nägu kätega peires maha ning pilve sees ristust hääldis: „See on minu äärvälitud poeg, teda kuulake!” Need Jumal-Isa sõnad kinnitasid veel kord, et Kristus on tema ainusündinud poeg, kes läkitati maailma inimkonda päätma, olles ühtlasi prohvetite ettekuulutuse täitumine.

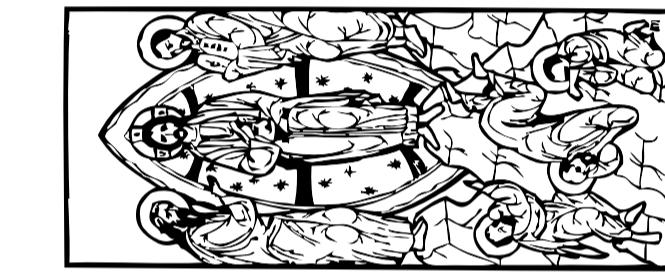
Sebjärel mähkis vaikus kõik endasse. Kristus palus oma õpilastel üles tõusta, öeldes, et nad toimunut saladuses hoikas tema tõestousmisse päevani.

Nii tähistab Issandamutnise püha nimetus töepooltest Kristuse muutumist jumalikus valguses. Sellal hetkel ilmutas Kristus oma jumaliku olemuse auhindust, mida ta oli inimeste eest varjus hoidnud.

UUED SÕNAD

12 suurt püha – Paasapühade kõrval kirikuasta tähtsaimad pühad. Neist üheksat tähistatakse alati samal kuupäeval:
Kristuse sünnipüha (25.12), Kristuse riistimise püha (06.01), Issanda templisseviimise püha (02.02), Jumalaema rõõmu-kuuluramise püha (25.03), Issandamuutmise püha (06.08), Jumalaema uinumise püha (15.08), Jumalaema sündimise püha (08.09), risti ülendamise püha (14.09) ja Jumalaema templisseviimise püha (21.11). Liikuvad pühad on nelipühi, palmpühiudepühi ja Issanda taevaminemisse pühi.

KAS TEADSID, ET...

● Issandamuutmise pühul önnistatakse pühitsetud veega piseraades aasta esimest viljasaka, puuvilju ja märgu.

.

.

.

● 40 päeva pärast Issandamuutmise pühä tähistab kirik risti ülendamise püha (14.09).

.

.

● Issandamuutmise pühä auks on pühitsetud mitmed Eesti õigeusu kirikud, näiteks Tallinna ja Pärnu Issandamuutmise kirikud, Häädemeeste kirik Pärnumaal, Obinitsa kirik Saaremaal, Lümanda kirik Võrumaal ja Mehikoorma kirik Põlvamaal.

Prohvet Eelija

20. juulil tähistame Vana Testamendi sture prohveti, püha Eelija päeva. Prohvet Eelija elas 900 aastat enne Kristust. Ta oli pärilt Tisbe linnast Gileadi lähistelt. Jumal oli Eeliale kinkinud erilise armuanni: ta oskas emmustada tuleviku sündmusti.

Ühel päeval nägi Eelija unes, et Iisraeli rahvast ootab ees mitu kuud vältav pöud ja näjahäda ning sellele jäigneb härmus katkutöbi. Need katsumused saadab Jumal inimste peale, seit nad kummardasid ebajumalaid. Unenäös kõneles Jumal Eeljaga ja sõnas talle: „Mine siit ida poolle, kuni leiad ühe väikese jöekese, mis voolab Jordani jõe lächedal. Ole seal varju! Jöest saad sa juua ja ma olen käskinud kaarnaid sind seal toita.”

Eelija regi nii, nagu Jumal oli käskinud, ja töepoolest roitis kaaren reda ning väike jöekese varustas veega. Kuid mõne aja pärast kuivatas suur pöud jõe ja Jumala juhatuse ländas Eelija edasi Sarepta linna. Seal kohtas ta lesknaisse ainsa pojja, kellelt raske haigus oli elu võtnud.

Eelija äratas surnuist ka lesknaise poja, kellelt küljuslikuks toiduks, mis kunagi ortsas ei löppenud.

Pärast kolm aastat kesmnud näjahäda lõppemiist suundus jumalasõna kuulutamisega rahva seas tuntust kogunud prohvet kuningas Ahabi juurde. Ebajumalakummardajast kuningas oli prohvet peale vihanne ja küüs temalt: „Kas sina oled see, kes saadab Iisraeli önnetusse?” Prohvet aga vastas kuningale: „Mitte mina ei saada rahva önnetusse, vaid sina, kes kummardab ebajumalaid.”

Ta kursus kuninga, tema prohvetid ja ülejäänud rahva Karmeli mää tippu, et ühiselt ohverdada – nemad ebajumalate ja Eelija rõõlisele Jumalale. See, kelle toodud olhvrite vastab Jumal tule sürtimisega, ongi võtja. Vaatamata kuninga prohvetite pingutustele nende ohvriand ei süttinud, seevastu Eelija olver läks pärast tema ja rahva ühiseid palveid kõige leegiga polema, kuigi see oli eelnevalt vega üleni märijaks kastetud. Kui kokkutulnud nimedes seda nägid, lange sid nad pölvili ja ütlesid: „Issand on töepoolset Jumal!”

Edaspidi elas prohvet Eelija Karmeli mää kaljukoopas, tegi suuri tegusid ning Jumal kinkis talle ka pika elu. Elu lõpupäevil readis ta oma surmatunnini peatselt käes olevat. Siis ühtätki saabusid taevast legitsevad hobused koos vankriga ja nii töusiski ta tulise vankriga ja tuulepöörises taevasse. Seda kõike nägi pealt tema õpilane Eliisa, kellest sai Eelija elutöö jätkaja.

KAS TEADSID, ET...

● Suure Vankri tähtkuju nimetab vanarahvas ka Eelija vankriks.

.

.

● Setumal peetakse prohvet Eelija mälestuspäeva 2. augustil Ilja päeva nime all.

.

● Piibli Uues Testamendis menutatakse Eelijat sageli. Kristus võrdleb ühes oma õpetuskõnes prohvetit Risti ja Johannesga. Elija ilmub koos Moosesega Taabori mäel Kristuse jumaliku auhiiguse tunnistajana.

Справочник для детей

Праздник Преображения Господня

Праздник Преображения Господня, входящий в число двунадесятых праздников, отмечается 19 августа. Событие, память которого мы совершили в этот день, произошло в то время, когда Христос Своими проповедями и чудесами приобрел уже множество сторонников, но еще больше — врагов. Он был с учениками на пути из Иерусалима на север и остановился в Галилее, где находилась высокая гора Фавор.

Христос знал, что дни его земной жизни подходят к концу, и начал готовить учеников к последнему испытанию. Для того, чтобы укрепить учеников в вере, Христос приоткрывает им тайство Свого божественного естества. Для этого Он зовет трех ближайших учеников – Петра, Иакова и Иоанна – подняться вместе с Ним на Фаворскую гору. Все это происходит за 40 дней до страданий Господа и Его крестной смерти.

Вместе они начали восхождение на гору. Тропа виляла между масличных деревьев и скал и убегала на вершину горы. День близился к вечеру и скалы отражали свет заходящего солнца. Поднявшись на вершину, Христос удалился от учеников, чтобы помолиться в уединении. Когда апостолы заметили, что Учитель пропал, они стали Его искаать. Найдя же Христа, они замерли в изумлении, ибо никогда еще не видели ничего подобного. Лицо Иисуса сияло, как солнце, одежды его были белы, как снег. Ученики отступили и, утомленные трудным подъемом в гору, задремали.

Вскоре же они проснулись от того, что услышали, как Христос с кем-то беседует. Картинка, открывшаяся взорам учеников по пробуждению, поразила их воображение. По правую и левую руку от Христа, скрестив руки и преклонив головы, стояли два ветхозаветных пророка. Это были Моисей и Илья. Они говорили Христу о предстоящих Ему страстях и крестной смерти и объясняли, что Христос победит смерть и спасет души людей.

В конце беседы Христос приблизился к ученикам, и Петр сказал: «Наставник! хорошо нам здесь быть, сделаем три куши: одну тебе, одну Моисею и одну Ильи». Но прежде, чем Петр закончил говорить, с неба явилось светлое облако и осенило их. Апостолы очень испугались и пали на землю, закрыв лица руками. Вдруг из облака раздался голос: «Сей есть Сын Мой Возлюбленный, в Котором Мое благоволение; Его слушайте!». Эти слова Бога-Отца еще раз подтвердили, что Христос – Его единородный Сын, который был послан в мир, чтобы спасти человечество, как было предсказано пророками.

Затем наступила тишина. Христос сказал ученикам подняться и попросил их сохранить то, что они увидели и услышали, втайне до Его Воскресения.

Название праздника – Преображение Господне – означает явление Христа ученикам в божественном, нетварном свете. В тот момент Христос показал сияние и славу Своей божественной природы, которые прежде были скрыты от людей.

НОВЫЕ СЛОВА

Двунадесятые праздники – 12 наиболее важных праздников церковного года (Пасха, как самый главный христианский праздник, стоит отдельно). 9 из них празднуются всегда в определенные дни (неподвижные праздники): Рождество Христово (07.01), Крещение Господне (19.01), Сретение Господне (15.02), Благовещение Пресвятой Богородицы (7.04), Преображение Господне (19.08), Успение Пресвятой Богородицы (28.08), Рождество Пресвятой Богородицы (21.09), Воздвижение Креста Господне (04.12). Подвижные праздники (дата их празднования зависит от дня празднования Пасхи) – Пятидесятница, Вход Господень в Иерусалим (Вербное воскресенье) и Вознесение Господне.

Soomes õigeusu kaplaneid väisamas

Preester Andrei Sotšov

28.-29. aprillil 2011 osalesin Soome Kaitseväe vanemkaplan Leo Huurinainen kutsel Uus Valamo kloostris korraldatud Soome Kaitseväe ortodoksi vaimulikel päevadel (sm k *Puolustusvoimen ortodoksiset hengelliset päivät*). Iga-aastaselt korraldatavad Soome ortodoksi kaitseväekaplanite päevad olid see kord pühendatud õigeusu kiriku oikumeeniale ja vaimsete värtustele väljakutsetele tänapäeva postmodernistlikus ühiskonnas. Nendel teemadel esinesid ettekannetega Lääne- ja Põhja-Soome kaitseringkondade kaplanid Markku Aroma ning Andreas Larikka.

Mõni sõna päevadel peetud põhiettekannetest. Isa Markku Aroma andis esimeses ettekandes pealkirjaga „Õigeusu kiriku oikumeeniline tunnistus“ ülevaate oikumeenia mõistest ning vaatles selle suuremaid väljakutseid õigeusu kirikus: diasporaa jurisdiktsiooniline killustatus, rahvuslus (etnofületism) ja prosületism. Nendest pääsemiseks tulub isa Markku arvates naasta idakiriku isade vaimsuse juurde, mõtestada ümber oma usu- ja palveelu ning rajada see reaalsele osadusele Kolmainu Jumalaga. Mina tutvustasin oma ettekandes osalejatele Eesti Kaitseväe kaplaniteenistuse struktuuri ja põhiülesandeid ning

Audientsil arhimandriit Sergiuse juures.

Foto: Vesa Takala

õigeusu kiriku ajalugu ja saatust Eestis stalinistliku diktatuuri ning sellele järgnenud aastakümnel.

Teise päeva varahommikul (29. mail) teenisin kaasa jumalikul liturgial kloostri peakirikus. Esiteenija oli arhimandriit Sergius ning kaasteenija välipraost Leo Huurinainen, Vesa Takala ning And-

reas Larikka. Liturgiale järgnes ristikäik ning ühine lounasöök. Seejärel pidas arhimandriit Andreas Larikka osalejatele ettekande teemal „Üheskoos edasi“. Ettekandes käsitleti õigeusu kiriku värtusi ja nende tunnistamist tänapäeva individualistlikus ning elunautimisele keskendunud maailmas. Evangeelseid värtusi tunnistada ning mõistetavaks teha saab

isa Andrease arvates, kui heita kõrvale nn „ära“-tüüpi moraal ning keskenduda ülestöusnud Issanda ja ligimese armastusele. Kaplanite vaimulikel päevadel osalemise oli järjekordseks verstaapostiks koostöö tugevdamisel ja arendamisel Soome õigeusu kaitseväe vaimulikega. Oli taas meeldiv tunda, et meie kirikul on Põhjala sõsarkirikus palju sõpru.

Häädemeeste vaimulik laulupäev

Tõnis Joarand

14. mail toimus EAÖK Häädemeeste Issandamuutmise kirikus juba seitsmeistkümnnes vaimulik laulupäev. Laulupäevade mõtte algatajaks oli 1994. aastal endine EELK Häädemeeste Miikaeli koguduse õpetaja Enri Pahapill. Seekordsel laulupäeval osales ja andis sellele oma õnnistuse ka Pärnu ja Saare pühitsetud piiskop Aleksander.

Pärast ülempreester Ardalion Keskküla palveteenistust võis laulupäev alata. Esmakordsest võttis sellest osa Psalloo Koor Helsingist *director cantus* Raimo Poresi juhatusest. Vanadest osalejatest olid kohal EAÖK Tallinna püha Simeoni ja naisprohvet Hanna koguduse laulukoor eesotsas juhi Terje Palliga, EAÖK Vändra apostlite Peetruse-Pauluse koguduse laulukoor koos bassbaritoniga Siim Valdmetsa ja koorijuhi Maria Mahlapuuga ning Vändra EELK Martini koguduse laulukoor eesotsas juhi Irene Värvaga.

Laulupäevalised.

Foto: Ari Sirviö

Vahendumisi kooride etteastetega kõlasid ühislaulud „Issand lunasta ja hoia“, „Kiitke Issanda nime“ ja „Sinu õuedes“.

Löpulauluna kõlas Peeter Lared ei 1898. aastal loodud „Hoia Häädemeeste randa“.

Laulupäeva jäi meenutama ühispilt. Järgmisel aastal kohtutakse EELK Häädemeeste Miikaeli kirikus.

Фото: Геннадий Баринов

Вступительная речь высокопреосвященного Митрополита Таллинского и всея Эстонии Стефана на Соборе Православной Церкви Эстонии 26 мая 2011 г.

ное значение имеет для нас Свято-Платоновская семинария; в части надежности и стабильности экономической деятельности.

Эти трудности являются нашими существенными недостатками, которые тормозят наше развитие и угрожают нашему будущему.

И если кто-то из нас отдает все свои силы на благо Церкви, со всяким рвением исполняя различные поручения, но не может удержаться от того, чтобы не вмешиваться в области, не входящие в его компетенцию, мешая таким образом работе других, то таким образом он сводит на нет все свои, в общем, достойные всяческой похвалы труды в другой области.

Несмотря ни на что, мы растем духовно и, осмелюсь добавить, физически. Больше, конечно, физически, чем духовно, смиренно признаем это.

Мы растем от ступени к ступени. **М**и даже начинаем набирать высоту. Только вот тот лестничный пролет, на котором мы сейчас стоим, один из самых сложных. Я хочу сказать, что мы переходим из детства в отрочество, вступаем в переходный возраст. А нет более опасного возраста в жизни человека, чем переходный возраст, ибо именно тогда формируются и закрепляются наиболее характерные черты самосознания каждой личности.

Наша первичная, основная и единственная самоидентификация – это Христос, мы христовы. Поэтому и для ПЦЭ как целого и организации и деятельности каждого ее прихода не может быть какого-либо иного образца, кроме Церкви, Тела Христова.

И всякий раз, когда мы собираемся вместе, как сегодня, или шире – в своих приходах, то делаем это ради «единого на потребу», повторяю, «единого на потребу» – чтобы быть Телом Христовым. Святой апостол Павел пишет в первом послании к коринфянам: «И вы – тело Христово, а порознь – члены» (1 Кор. 12, 27).

Более того, Церковь реализует себя полностью, совершенно как Тело Христово тогда, когда мы собираемся для того, чтобы совершить евхаристию. В Церкви нет места анархии, поскольку она должна исповедовать единодушие своих чад в Боге через Христа, Главу Церкви. Поэтому епископ, возглавляющий евхаристическое собрание, является образом Христа не символически, а

реально. Поэтому святой Игнатий Антиохийский пишет о епископе: «...Нам надобно повиноваться без всякого лицемерия; потому что такой обманывает не этого, видимого епископа, но невидимого» (то есть Христа, «Послание к магнезийцам»). И в другом месте: «Без епископа никто не делай ничего, относящегося до Церкви» («Послание к смиряням», гл. 8).

Для того, чтобы избежать анархии, 34 апостольское правило предписывает избирать «первого» среди епископов в каждой стране, где есть несколько епископов, которого следует называть «главой». Его задача состоит в том, чтобы, с одной стороны, обеспечивать равновесие между епархиями и епископами этой страны, а, с другой стороны, чтобы своей личностью выражать общение его Церкви с другими автокефальными и автономными поместными Православными Церквями.

Мне представляется, что мы еще недостаточно хорошо знаем церковный этикет (стиль поведения, который в богословии называется «ортопраксией», то есть определенный порядок ведения всех духовных и материальных церковных дел), он пока еще не вошел в наши традиции и обычаи. Это корень всех недопониманий и напряженных ситуаций, которые в настоящий момент появились в Церкви. Хочется верить, что все это происходит из-за отсутствия опыта, а не от злонамеренности. Молю Бога, чтобы я не ошибся.

В конце концов, Церковь – это прежде всего свободное Тело, а не олицетворение юридических требований. В отличие от богословия Западной церкви, в Православном богословии нет разделения на «священный» и «мирской» – сакральный и профанный – миры.

То же самое касается и народа Божиего, нас с вами. В Православной Церкви не делают различия между теми людьми, которых называют мирянами, и теми, которых называют духовенством. Именно это обстоятельство оправдывает и мотивирует ваше активное участие в сегодняшнем соборе. Таким образом Православная Церковь предупреждает опасность отделения мирян от духовенства. Так же, как она предупреждает отделение пастырской ответственности духовенства и духовного и юридического произвола от мирян, их апостолата и послушания. Так сохраняется единство народа Божиего – Тела Христова. Вот почему апостол Па-

вел сказал: «И вы – тело Христово, а порознь – члены». Вот почему Игнатий Антиохийский написал: «Без епископа никто не делай ничего, относящегося до Церкви...»

Внимательно прочтите труды наших великих духовных учителей, и вы увидите, что они никогда не считали духовную жизнь какой-то дополнительной ценностью биологической жизни. И, поскольку мы все еще продолжаем праздновать Воскресение Господне, позвольте напомнить, что спасение через крест имеет вселенское измерение, которое охватывает одновременно и человека, и всю жизнь в мире, как прославление материи, так и просвещение истории. Для того, чтобы лучше это понять, посмотрите на иконы: на них изображено все сущее: небо и земля, люди и животные, моря и реки, горы и скалы, деревья и даже дома, все это для того, чтобы показать нам – вся вселенная со всем ее содержимым призвана к святости.

Думаю, вы теперь лучше понимаете, почему я в начале этой речи сказал, что настоящий этап нашего развития – один из наиболее сложных. Действительно: - если мы предоставляем области управления все прерогативы, не связывая ее с потребностями духовной жизни, мы станем подобны существу, чья голова размером с воздушный шар, а тело крошечное, как у комара. Воздух в шар все накачивают и накачивают, и однажды он просто лопнет, погубив и несчастное тело;

Если же нашим приоритетом будут лишь духовные области вне связи с материальными возможностями текущего момента, мы рискуем превратиться в существо с телом быка и головой воробья с крошечным мозгом. И у такого симбиоза мало шансов выжить.

Да, ступень, на которой мы сейчас находимся, одновременно и весьма шаткая, и, в то же время, многое обещает. Необходимо только, чтобы мы при помощи своего секстанта определили правильный градус широты, который приведет наш корабль в тихую гавань.

На многочисленных наших Соборах мы составляли множество программ и планов на будущее. Было бы несправедливо сказать, что ничего из этого не свершилось, это было бы и против моих убеждений.

И все же те уроки, которые я получил за все проведенное вме-

Возлюбленные о Господе собратья архиастыри, епископ Тартуский Илия и епископ Пярнуский и Саареский Александр, честные пресвитеры и диаконы, дорогие участники Собора!

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

В начале сегодняшней вступительной речи я хотел бы возблагодарить Господа за все те годы, которые мы провели с вами вместе в трудах на благо Его Церкви. А также за все то время, которое Он по Своей великой благости и премудрости нам уготовал еще для того, чтобы мы смогли вместе продолжить тот труд, который Он доверил нам совершать на этой земле.

С июня 1999 года, когда состоялся наш первый Собор, вплоть до нынешнего момента произошло много событий, которые привели к реорганизации основополагающих органов Церкви, таких, как: проведение Соборов; выборы членов Церковного правления и ревизионной комиссии; хиротонии новых священников и диаконов; увеличение количества приходов и нормальная деятельность их внутренних инстанций; создание семинарии; модернизация Устава Церкви; два года прошло со времени архиерейских хиротоний наших епископов и создания Священного Синода, который теперь действует в соответствии со святыми канонами нашей Церкви; совместно с Иоанно-Предтеченским скитом положено начало, пока еще скромной, но реально существующей, местной монашеской жизни; различные издания нашей Церкви.

Это перечень лишь наиболее выдающихся наших достижений.

Но есть, к сожалению, и вещи, с которыми мы пока не можем хорошо справляться. Такие недостатки можно обнаружить:

в части регулярного и преданного служения на ниве богослужебной, пастырской и благотворительной деятельности; в работе с детьми и молодежью; в непонимании того, какое жизнен-

сте с вами время, показывают, что достигнутые результаты намного ниже наших возможностей, ниже наших способностей. Как вода, лишь малая часть которой соприкасается с кожей птиц, скользящих на поверхности пруда, проникая через их перья.

«Входите тесными вратами», – говорит Иисус в конце на горной проповеди: «потому что широки врата и пространен путь, ведущие в погибель, и многие идут ими; потому что тесны врата и узок путь, ведущие в жизнь, и немногие находят их» (Мф. 7, 13-14)!

И так, выход из этой ситуации скрыт в нас самих. Не в финансовых стратегиях и не в планах по пастырской деятельности, не в торжественных речах, но в нас самих. Если мы хотим подняться выше, нужно черпать настоящие ресурсы, с помощью которых мы сможем идти дальше, в нас самих. И нигде больше. Только в нашем сокровенном внутреннем человеке и быстро, потому

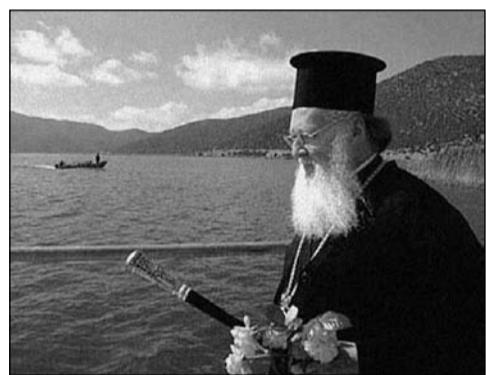
что время не терпит!

Дохристианский философ Кебет писал: «Видишь ли ты маленькую дверь и дорогу перед дверью, что не очень забита, а путников на ней немного? Это путь, который ведет к подлинному учению».

Близлюбленные мои!

Христос говорит нам идти тесным путем, это обращенный к нам призыв подвизаться в духовной жизни. Он знает, что эта дверь – дверь веры, на самом деле очень узка. Он знает также, что мало тех, кто пытается войти в нее. И тех немногих, к которым принадлежим и мы, Иисус просит быть светом мира и солью земли, идти по этому тесному пути, который по всей протяженности обрамлен живой изгородью самопожертвования и тяжелого труда.

Для тех из вас, кто справедливо обеспокоен всеми теми трудностями, которые нам предстоит

Высокопреосвященный митрополит Таллинский и всея Эстонии Стефан, о Святом Духе возлюбленный брат и сослужебник Нашего Смирения – да пребудет с Вами милость Бога, в Святой Троице поклоняемого!

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Всякий человек создан по образу и подобию Божию и потому является храмом Господа. Образ Божий живет в нас. Человек был создан для того, чтобы быть с Богом, в живом общении с Ним. Тем более храмами живущего в нас Святого Духа являемся мы, во Христа крестившиеся, помазанные святым елеем и привитые к «хорошей маслине», Его Православной Церкви! Без Церкви человек не может спастись – без Церкви нет спасения (extra ecclesiam nulla salus). Поэтому роль нашей Церкви в современном секуляризованном обществе особенно значима.

Мы рады были узнать, что Ваша святая Эстонская Церковь 26 мая созывает ежегодный Собор, и сим патриаршим посланием шлем всем его участникам, духовенству и мирянам, всем, трудящимся в винограднике церковном, Свое отеческое благословение и пожелание, чтобы

преодолеть в будущем, у Иисуса есть готовый ответ: «Я есмь путь и истина и жизнь» (Ин. 14, 6). «Я есмь дверь: кто войдет Мною, тот спасется» (Ин. 10, 9).

Каждый день, каждую секунду нести ответственность за существование нашей Церкви здесь, на эстонской земле, что вы и делаете, – это большая честь и уникальная, необыкновенная задача. Но эта честь и задача требуют самоотречения, необходимо сделать серьезный выбор. Сейчас, в нашем теперешнем положении, я вижу только два возможных варианта развития событий. Мы либо пойдем по трудному пути солидарного и активного служения, проповеди Евангелия, не зная наверняка, сможем ли мы устоять на нем, либо выберем более удобную позицию и пойдем на компромиссы, создающие обманчивое впечатление, будто мы все еще идем по тому же пути, только несколько более широкому, но конец этого пути – «погибель», как говорит евангелист Матфей.

Поэтому я и говорю Вам, что решения, как на индивидуальном, так и на коллективном уровне, следует искать лишь в нас самих.

Иными словами, жизнеспособность нашей Церкви, ее развитие, духовная мощь и спасение зависят одновременно и от нашей ответственности, и от неисповедимой воли Божией.

Что же касается меня, то я не боюсь, ибо Иисус умер за нас, ибо, несмотря на наши грехи, все мы, как дает нам понять святой апостол Павел, вверены милости Божией (Рим. 11, 32).

Не бойтесь же и вы, ибо ХРИСТОС ВОИСТИНУ ВОСКРЕСЕ!

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и вся Эстонии
Председатель Священного Синода

Послание Святейшего Патриарха Варфоломея собору ПЦЭ 2011 г.

ваше предприятие принесло плоды, угодные Богу.

Труженик церковный, как и всякий христианин, сражается на нескольких фронтах сразу, противостоя самолюбию, миру и диаволу. Он ведет, как говорит и чудотворец новейшего времени святитель Нектарий, митрополит Пентапольский, «борьбу против эгоизма и страстей души и тела... борьбу с миром, то есть с тревогами этого мира... борьбу с противником, с вечным врагом» (письмо 124).

Для того, чтобы человек мог успешно вести эту борьбу, от результата которой зависит его будущая участь в вечности, он должен упражняться в ней с младых ногтей, с самого детства. Поэтому на семье лежит огромная ответственность за воспитание детей и молодежи так, чтобы они были готовы стать гражданами Царствия Небесного. Это станет возможным, если родители с самого начала поставят цель направлять своих детей на путь святости уже в этой жизни, ибо сказано: «Святы будите, яко аз свят есмъ» (1 Петр. 1, 16).

Прежде всего семья должна научить детей держать свои чувства в узде, чтобы они духовными очами учились видеть добро и зло и старательным исполнением заповедей стремились к христианскому совершенству, как говорится в Священном Писании: «Сего ради ко всем заповедем твоим направляхся, всяк путь неправды возненавидех» (Пс. 118, 128). «Совершенных же есть твердая пища, имущих чувства

обучена долгим учением в разсуждение добра и зла» (Евр. 5, 14). Так благодать Божия просветит их, они родятся заново и будут возрастать духовно. Они стяжают дух разума, дух мудрости и дух силы.

Дети и молодые люди должны также научиться доверять не только своему разуму и его возможностям, но у них должен быть, и чем раньше, тем лучше, достойный духовный руководитель, духовный отец, который будет вести их к истине. Необходимо учить детей тому, что даже если они удаляются от Бога своими чувствами, совершая грех, Отец по-прежнему любит их и ждет их возвращения, по слову Евангельскому: «Аще не веруем, Он верен пребывает: отрещися бо себе не может» (2 Тим. 2, 13). Даже если грех обольстит их (а грех – это удаление от Бога), они все равно могут в любой момент покаяться и вернуться. Так они будут учиться во всем следовать словам Евангелия, святых отцов и пастырей. Тот, кто устраивает таким образом свою жизнь, не может соблазниться на пути спасения.

Кроме того, в настоящем послании мы хотели бы призвать вас твердо держаться Предания нашей Православной Церкви. К сожалению, начиная уже с XIV века, влияние человекоцентричного гуманизма стало распространяться и на территории нашей Восточной Церкви, особенно в далеких от Вселенского Патриархата областях и тем более подверженным обмирщению и удалению от Церкви, господствующему в настоящее время на западе. Этим течениям Церковь должна противостоять.

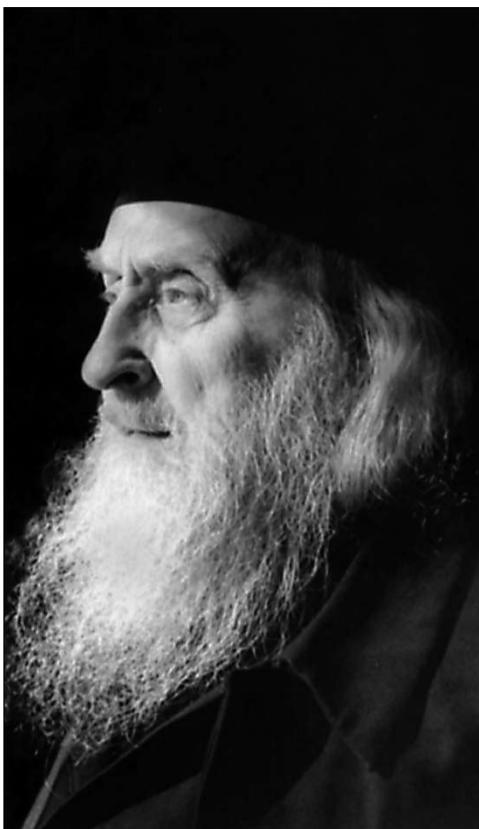
Предание и древние благочестивые традиции, сохранявшиеся веками, и православный дух. Поэтому так важно вместе отмечать праздники нашей Церкви, особенно самый великий и светлый праздник – Христово Воскресение. Как установлено Преданием, все православные должны отмечать Пасху в один и тот же день и этот праздник должен занимать центральное место среди праздников церковного года и являться вершиной богослужебной жизни.

Отсюда, из Константинополя, мы с радостью наблюдаем за вашими духовными успехами и отечески призываем вас оставаться в единстве Тела и Духа своей Церкви и пребывать единодушными в воскресшем Христе. Так в мире и любви мы сможем каждый год праздновать спасительное Воскресение Христово и вместе возносить хвалу Предопределенному Господню, спасающему род человеческий, страстям Христовым и животворящему воскресению.

Его божественная благодать и безгранична щедрость да пребудут со всеми вами представительством Пресвятой Богородицы, помощницы и Матери всех христиан, и молитвами честного священномученика епископа Ревельского Платона, исповедавшего свою веру в воскресшего Христа.

13 мая 2011 года

† Варфоломей,
Патриарх Константинопольский,
любящий Вас брат во Христе

О Страхе Божиим

Архимандрит Софроний
(Сахаров)

Страх Божий есть следствие духовного озарения человека. Его природа – неизъяснима психологией. В нем, страхе этом, нет ничего общего с животным. Есть много степеней и форм его, но мы сейчас остановимся на одной из них, наиболее действенной для спасения нашего: «ужас» оказаться недостойным Бога, открывшегося нам во Свете незаходимом (ср. Мф. 10: 37-38). Охваченные сим святым страхом – освобождаются от всякого иного земного страха. Отцы наши, бесчестивые служители Духа, удалились в пустыни и жили (да и теперь есть таковые) среди диких зверей и ядовитых змей, в условиях суровой природы и столь крайней нищеты, что идет дальше воображения современных людей. И это ради свободы предаться плачу в сознании своей далекости от Бога Возлюбленного. Не всем доступно понять, почему духовные мужи, презревшие все, что есть в мире сем, рыдают не меньше, и даже более, чем женщины-матери над гробами дорогих сердцам их сыновей. Они, отшельники, плачут при созерцании внутри себя темной бездны: глубоки корни «познания зла», вырвать которые невозможно своею силою. Непознавшим сего состояния духа нашего сие останется навсегда непонятным. Не потому скрывается от посторонних глаз тайна эта, что у Бога есть лицо приятие, но потому, что благодать сия доверяется лишь тем, кто сам доверяет себя Богу-Христу. И сия благодать есть также дар любви Божией, без которой слезы не текут.

От любви Божественной рожда-

ется святое дерзновение. Так малая горсть Апостолов, прежде малодушных, после сошествия на них Духа Святого, исполненные мужества пошли на духовную брань со всем прочим миром. Едва ли не все они приняли мученическую кончину. Дивные слова сказал Апостол Андрей игемону в Патрах, грозившему его распять: «Если бы я боялся креста, я бы его не проповедывал». И он был распят, и вися на кресте, прославлял крестную смерть Владыки Христа.

Дары Духа Святого – бесценны. Всякий истинный дар есть не что иное, как пламя любви. Но для расширения сердца нашего до способности воспринять любовь Христову в ее ярких проявлениях – необходимо всем без исключения пройти через многие испытания. Живущие в плотском покое атрофируются духовно и пребывают закрытыми для любви божественной универсальной, христоподобной. Таковые живут и умирают без того, чтобы дух их восходил к Небу. Между дарованиями Свыше и подвигом веры существует некоторая соразмерность: все, идущие путем заповедей Христа, в самом следовании Ему перерождаются: одни более, другие менее, в зависимости от проявленного усердия их. Чрез со-распятие воплощенному Богу-Слову нисходит на верующего благодать, уподобляющая человека Богочеловеку. Сей великий дар включает в себя и богословие живоносное чрез реальное пребывание во Свете любви.

Благодать покаяния дается тем, кто полною верою принимает слово Христа о том, что если мы не уверуем в Его, Христа, Божество и абсолютную истинность всего, заповеданного Им, то тайна греха не раскроется для нас в своей онтологической глубине, и мы «умрем во грехах наших» (ср. Ин. 8, 21, 24).

Самое понятие греха наличествует лишь там, где отношения между Богом-Абсолютом и человеком-тварью принимают характер чисто личный. Иначе остается только интеллектуальное представление о той или иной ступени совершенства формы существования. Грех всегда есть преступление против любви Отчей. Он проявляется как удаление наше от Бога и в склонении воли нашей к страстиам. Покаяние всегда связано с воздержанием от греховных влечений. И вне христианства ведется борьба с некоторыми страстиами; и в гуманизме наблюдается преодоление тех или иных пороков; но поскольку отсутствует ведение о глубинной сущности греха – гордости, постольку сей злой корень остается непреодоленным, и трагизм истории не перестает нарастать.

Святые Отцы говорят: одно смиление может спасти человека, и одной гордости достаточно чтобы свести в адскую тьму. Победа же над всем комплексом страстей означает обретение богоподобного бытия. Все страсти непременно облечены в некоторую форму, видимую или мысленную, воображаемую. В горячей покаянной молитве дух христианина совлекается представлений видимых вещей и рассудочных понятий. Совлечение ума от всех зрительных и мысленных форм практикуется и в других аскетических культурах. Однако в самом «мраке совлечения» душа не встречает Живого Бога, если молитва совершается без должного сознания греха и искреннего покаяния. Возможно все-таки испытывать некий отдых – покой от калейдоскопического хода обыденной жизни.

От великой печали о потерянном Боге душа естественно обнажается от материальных и мысленных образов, и ум-дух приближается к той грани, за которую может явиться Свет. Но и эта грань может остаться непройденной, если ум обратится на себя. Не исключены при этой обращенности на самого себя случаи, когда ум увидит себя подобным свету. Важно знать, что сей свет свойствен нашему уму, так как он создан по образу Бога, открывшегося нам как Свет, в котором нет ни единой тьмы (1 Ин. 1, 5). Так совершается переход к иной форме мышления, к иному роду разумения, высшему по сравнению с научным эмпирическим знанием. Совлекшийся в порыве покаяния всего преходящего – дух наш, как бы с некоей вершиной видит относительность и условность всех наших практических сведений. И опять, и опять: Бог истинно переживается или как Огонь очищающий, или как Свет озаряющий.

«Начало премудрости – страх Господень» (Пс. 110, 10). Страх сей нисходит на нас Свыше. Он, страх, есть духовное чувство, прежде всего Бога и затем нас самих. Мы живем в состоянии страха в силу живого присутствия Бога Живого при сознании нашей нечистоты. Действие сего страха таково: он ставит нас перед Лицом Бога, чтобы быть судимыми от Него; мы же пали так низко, что скорбь наша за нас самих становится глубинным страданием, более тяжким, чем мука видеть себя во тьме неведения, в параличе нечувствия, в рабстве страстиам. Страх сей есть пробуждение наше от векового сна в грехе. Он же несет нам свет разумения: с одной стороны, нашего гибельного состояния, с другой – ощущение святости Бога. Удивительна природа сего блаженного страха: вне его действия, очистительного конечно, не откроется нам путь к совершен-

ной любви Божией. Сам Он есть не только начало премудрости, но и любви. Он и потрясает душу нашу видением нас самих, как мы есть, и привязывает нас к Богу сильным желанием быть с Ним. Страх порождает изумление пред открывающимся нам Богом. Сознавать недостойным такого Бога, вот в чем ужас. Быть вечно в том адском мраке, сущность которого мы узреваем при еще невидимом нами, но дающем нам «видеть» Свете нетварном, вызывает томительную жажду вырваться из гнетущих объятий нашего падения, войти в сферу Света невечернего, к Богу любви святой. Только чрез веру в Бога-Христа получаем мы подлинный критерий о реальностях нетварного и тварного миров. Но для этого нам необходимо все наше бытие: и временное, и вечное – строить на незыблемом камне заповедей Христа. Весьма многие ходят в рукотворенные храмы на молитву, но вовсе не так много таких, которые находят «узкий путь», ведущий в нерукотворенную скинию небес (ср. Мф. 7, 14).

В начале нашего покаяния мы ничего, кажется, не видим, кроме нашего внутреннего ада, но, странным образом, незримый еще нами Свет проникает уже внутрь как живое ощущение присутствия Бога. Если мы крепко, обеими руками, будем держать край ризы Господней, то чудо нашего роста в Боге будет все усиливаться, и нам начнет открываться дивный облик Иисуса и с Ним – созерцание, какими мы, люди, были замыслены Творцом прежде создания мира. Чтобы в силу сказанного богатства дарований не вознеслось сердце человека, ему дается Промыслом идти крутым подъемом к сему познанию, истомляющим и ум, и душу, и тело. По временам Бог отнимает от подвижника Свою руку, и чуждый дух улучает минуты, когда он сможет колебать наше сердце и мысль. Отсюда у нас никогда нет совершенной обеспеченности, и мы даже при великих излияниях на нас милости возлюбленного Бога не возносимся». Вот и Апостол Павел о том же говорит в своем послании к Коринфянам: «И чтобы я не превозносился чрезвычайностью откровений, дано мне жало в плоть, ангел сатаны, удручащий меня, чтобы я не превозносился» (2 Кор. 12, 7).

Так было в начале христианства, так будет и до конца истории мира сего. Неописуемы дары нашего Бога. И как возможно человеку не возгордиться пред братьями своими? Да, при содействии той же Божественной силы, осуществимо сие, ибо Сам Бог – есть Смирение.

БЛАЖЕН МУЖ БОЯЙСЯ ГОСПОДА...

П. В. Пасхос

За воскресным утренним богослужением мы поем или слышим одни из лучших образцов церковной гимнографии. К ним относятся и степенные – ценные произведения церковного стихосложения с лирическими элементами. Они могут стать чудесным образцом, лестницей для любого христианина, хотя бы подняться от грязи греховной к небесной чистоте и святости. Для каждого антифона каждого гласа существует три степени, исключение составляет восьмой глас, на который написано четыре антифона и 12 степенных. Степени поются незадолго до чтения Евангелия за утреней. Авторство приписывается святому преподобному Феодору, игумену Студийского монастыря, гимнографу и исповеднику веры времен иконоборчества. В третьем степенном антифоне третьего гласа есть такие слова, которые станут нашей сегодняшней темой:

Боящийся Господа блажени,
в пути ходяще заповедей:
снедят бо животное вселodie.

Тема страха Божиего имеет глубокие корни в церковных священных текстах и житиях тех людей, которые пропустили через себя святое и почитаемое Предание нашей Церкви. Попытаемся же заметить эти цветы или даже сорвать некоторые из них, растущие на страницах Священного Писания и в текстах святых отцов Православной Церкви, помня о теме степени – страхе Божием.

Источником вдохновения для гимнографа, написавшего интересующий нас степенный антифон, был царь Давид: «Блажени все боящиеся Господа, ходящие в путях Его. Труды плодов Твоих снеси: блажен еси, и добро тебе будет» (Пс. 127, 1–2). В другом псалме говорится: «Блажен муж, боящийся Господа» (Пс. 111, 1). Еще в одном псалме мы читаем о чистоте, присущей страху Божиему: «Страх Господень чист, пребывающий в век веков» (Пс. 18, 10). У нас нет возможности подробно описать все соответствующие места Ветхого Завета, но мы не может оставить без внимания два основных стиха из книги Притч Соломоновых. Первый из них сообщает нам, что «начало премудрости страх Господень» (Притч. 1, 7), а другой, что «страхом же Господним уклоняется всякий от зла» (Притч. 15, 27).

О богообязненности как о добродетели и отсутствии страха Божиего как о безбожности и богохульстве часто говорится и в Новом Завете. К примеру, евангелист Лука, представляя сотника Корнилия, описывает его таким образом: «Благоговеин и бояться Бога со всем домом своим, творяй милостыни многи людем, и моляйся Богу всегда» (Деян. 10, 2). Апостол Павел в Антиохии говорит «боящимся Бога», считая их праведными: «Му-

жие братие, сынове рода Авраамля, и иже в вас боящиеся Бога, вам слово спасения сего послася» (Деян. 13, 16; 26). В другом месте апостол Павел противопоставляет понятию страха Божиего гордость и надменность. В послании верным чадам Коринфской Церкви он снова подчеркивает необходимость богообязненности для возрастания в святости: «Сицева убо имуще обетования, о возлюбленнии, очистим себе от всякия скверны плоти и духа, творяще святыню во страсе Божии» (2 Кор. 7, 1).

Апостол Петр пытается разрешить неясность, возникшую в его время в связи с понятиями свободы и рабства: раб Божий свободней тех, кто считают себя свободными, но не верят в Бога. Поэтому он дает нам такой совет: «Яко тако есть воля Божия, благотворящим обуздовати безумных человек невежество: яко свободни, а не яко приковение имуще злобы свободу, но яко раби Божии. Всех почитайте, братство возлюбите, Бога бойтесь, паря читите» (1 Петр. 2, 15–17).

Страху Божию учит в Откровении Иоанна Богослова и ангел Господень: «Убоитесь Бога и дадите ему славу, яко прииде час суда его, и поклонитесь соторвашему небо и землю, и море и источники водные» (Откр. 14, 7).

Можно подытожить все высказывание словами Екклезиаста: «Конец слова, все слушай: Бога бойся и заповеди его храни, яко сие всяк человек» (Еккл. 12, 13). Но нам нужно встать на новый путь, где богообязненность смешивается с любовью или, по словам святых отцов, сталкивается с любовью. Она начинается со слов евангелиста Иоанна Богослова, апостола любви, в первом послании говорящего: «Страха несть в любви, но совершенна любы вон изгоняет страх, яко страх муку имать: бояться же не совершился в любви» (1 Ин. 4, 18). Здесь нам потребуется помочь святым отцам, чтобы правильно, без всяких недоразумений понять, о чем говорит евангелист Иоанн.

Большинство святых отцов сходится в том, что существует два вида страха, третий вид, который святой Григорий Синаит называет «трепетом от гнева», это, «собственно трепет, то есть колебание и сокрушение». Святой Петр Дамаскин так говорит об этих двух страхах:

Два есть страха Господня:
водный, удаляющий от зла,
и совершенный, усердно возделываемый.

Первый вид страха называют водным, это не чистая богообязненность, ибо мы, как рабы, боимся ада и наказания и потому не делаем зла, не грешим. Второй же вид страха совершенный, его называют страхом чистым, ибо в нем нет корысти, нет никакой задней мысли.

Авва Дорофей в 4 своем поучении дает нам аналогичное толкование: «Если и святые, столько любящие Господа, боятся Его, то как же святой Иоанн говорит: «Совершенна любы вон изгоняет страх»? Святой

хочет нам показать этим, что есть два страха: один первоначальный, а другой совершенный, и что один свойствен, так сказать, начинающим быть благочестивыми, другой же есть страх святых совершенных, достигших в меру совершенной любви. Например, кто исполняет волю Божию по страху муки, как мы сказали, еще новоначальный: ибо он не делает добра для самого добра, но по страху наказания. Другой же исполняет волю Божию из любви к Богу, любя Его собственно для того, чтобы благоугодить Ему: сей знает, в чём состоит существенное добро, он познал, что значит быть с Богом. Сей-то имеет истинную любовь, которую Святой называет совершенную. И эта любовь приводит его в совершенный страх, ибо таковый боится Бога и исполняет волю Божию уже не по страху наказания, уже не для того чтобы избегнуть мучений, но потому, что он, как мы сказали, вкусив самой сладости пребывания с Богом, боится отпасть, боится лишиться её. И сей совершенный страх, рождающийся от этой любви, изгоняет первоначальный страх: посему-то Апостол и говорит: «Совершена любы вон изгоняет страх». Это подтверждает и изречение аввы Антония, записанное в патерике: «Я уже не боюсь Бога, но люблю Его, ибо «любы вон изгоняет страх»».

Однако, совершенный страх можно стяжать только через вводный страх. Это плод веры, и мы можем приобрести его лишь по милости Божией. Этот чистый страх освящает наши души, ибо он «равносителен сущи совершенной любви», как говорит святой Феодор Едесский. По словам святого Максима Исповедника, страх этот пребывает в век века, ибо он становится совершенным в любви и преклонении пред неизреченным всемогуществом Бога. Второй страх – временный, ибо он обязан своим рождением греху. Как только через покаяние исчезает причина этого страха, исчезает и страх ада и наказаний.

Если задаться целью разделить всех христиан на две группы и подобрать каждой группе стих из Священного Писания, то для первой группы – для тех, кто имеет страх первого типа, мы выбрали бы стих «страх Господень отводит от зла», а для второй группы, для тех, кто имеет страх совершенный: «Яко несть лишения боящимся его».

Стих «яко несть лишения боящимся его» возвращает нас к степени, с которой мы начали это размышление: «Боящийся Господа блажен, в пути ходяще заповедей». Они блаженны, потому что «снедят животное вселodie». Это нечто большее, чем «труды плодов рук твоих снеси», как говорится в псалме. Но для того, что вкусить совершенных плодов, необходимы страх Господень и исполнение Его заповедей. Итак, блаженство, о котором говорится в степени, уготовано тем, кто боится Бога и исполняет заповеди Его. Но совершенно верно и то, о чем говорит святой Никодим Святогорец: боящиеся Господа ходят по путям заповедей Его, и те, кто ходят по путям заповедей Его, несомненно, боятся Господа. Кто не боится Бога, не ходит по путям заповедей Его, тем, кто

не идет по пути добродетели, невозможно бояться Бога. Но богообязненность всегда предшествует хождению по путям заповедей Божиих.

Блаженные христиане, боящиеся Господа, ходят по путям заповедей Его. И каким бы это ни казалось трудным или невероятным, но именно так можно найти Бога. Современный человек и слышать ничего не хочет про добродетели или заповеди. Он предпочитает говорить о правах, о свободе, которую он понимает как своеволие, и об обязанностях общества перед ним. Если он вдруг вспоминает о Боге, то лишь для того, чтобы выразить Ему свое недовольство или неодобрение, как какой-нибудь последователь современного гуманистического течения, которое не почтает Бога. Но путь мира и спасения начинается с «путей заповедей» Господних. Святой Максим Исповедник пишет, что «Писание именует добродетели Путями». То же самое, только другими словами, говорит нам и Иоанн Златоуст: «Какие это пути у Бога? Добротельная жизнь. Она называется путями Его, потому что ею можем прийти к Богу. Не сказал «путь», но «пути», так как пути сии многоразличны, так что вступление на сии пути не трудно. Для того он и показал их много, чтобы разнообразием путешествия сделать для нас хождение легким. Одни украшаются девственностью, другие благочинны в браке, иные совершаются вдовством, другие лишили себя всего, а иные в половину, при том одни правою жизни, а другие покаянием совершили течение свое». Богообязненный христианин призван ходить путями добродетелей, не утверждая, что заповеди Божии невозможно претворить в жизнь. В противном случае встанет сам Иоанн Лествичник и ответит, что были люди, которые исполнили даже больше того, чего требуют заповеди, как, например, святой преподобномученик Лев, возлюбивший ближнего больше, чем самого себя, и тем самым преодолевший границы заповедей!

Некоторые из этих путей указывает нам и святой Иоанн Златоуст: «Ты не мог после бани крещения сохранить тело свое чистым? Можешь очистить себя покаянием, можешь богатством, милостыней. У тебя нет богатства? Можешь призреть больного. <...> Но ты не имеешь ничего, совершенно беден, слаб телом и даже ходить не можешь? Переноси все это с благодарностью – и получишь великую награду. Такова была добродетель Лазаря. <...> Потому он и наследовал лоно Авраамово».

В заключение вновь приведем цитату из Максима Исповедника: «Верующий боится Бога; боящийся Бога смиряется; смиряющийся кротким делается, прияя настроение, недоступное для неестественных движений гнева и похоти; кроткий соблюдает заповеди; соблюдающий заповеди очищается; очищившийся озаряется; озарившийся сподобляется бывать с Женихом Словом в сокровищнице тайн». Вот таинственная и неизъяснимая ступень для тех, кто жаждет стать лучше и обожиться!

oortelecht

Metropoolia / Nr 56 / Juuli 2011

Kuidas ma Valamo kloostris käisin Argeus (Argo) Leetmaa

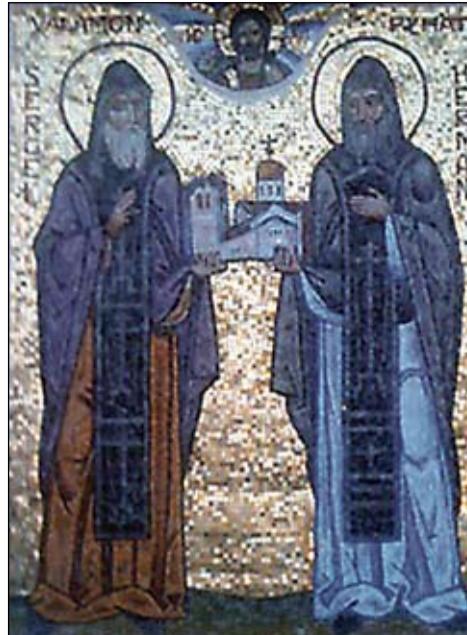
Ühel maikuu öhtul sain oma kallilt ristiisalt, isa Toivolt, pakkumise, millest oli raske keelduda. Seoses üritustele kokkulangusega vabanes tema koht 4-päevasele seminarile Soomes Valamo kloostris. Iseäralik oli ka see, et kogu seminar toimus rootsi keeles ja seetõttu oli asendajaid raske leida. Andsin oma jah-söna ja 19. mai varahommikul astusime koos ristimaga Linnahalli taga asuvast sadamast tiiburlaevalle. Helsingi sadamas ootab meid Jon Lundqvist abiakaasa Pirkkoga ja ühine sõit võis alata.

Kokku kestis sõit neli ja pool tundi, kuna läbida tuli 390 km, kuid aeg möödus kiiresti. Seminari eestvedajaks oli Rootsii Kirikute Nõukogu Põhjamaade Oikumeenia teoloogiline sekretär rootslanna Gunnar Borgengård. Tegemist on seminaride sarjaga, mille eesmärgiks on tutvustada õigeusu ja selle traditsiooni. Seekordne seminar kandis pealkirja „Tervendamine ja tervis õigeusu traditsioonis“. Osalejaid oli kokku tulnud nii Rootsist, Taanist, Islandist ja Soomest. Esindatud olid lisaks õigeusklikele veel nii luterlased kui ka nelipühilased.

Alustuseks tehti meile Valamo kloostris ringkäik koos väikese ajalootunniga. Kloostri täpne asutamisaeg ei ole teada, kuid arvatavaks, et see langeb umbes X ja XV sajandi vahele. Klooster asus algult Karjalas Laadoga järve saarel. Talvesöja ajal, kui Punaväed tungisid üle Soome riigipiiri, andis Kaitsejõudude juhataja marssal Carl Mannerheim korralduse klooster evakueerida ja eraldas selleks tarbeks ka veoautod.

Seminari ettekandeid viisid läbi isa Sergius Colliander, isa Heikki Huttunen, Karjala saamikommuni personaliülem Yngve Lovstedt, lugeja ja psühholoog Erik Sjöberg ning ikonograaf Alexander Wikström.

Esimesel päeval toimus lisaks ringkäigule veepühitsus, tutvustati jumalateenistuse korda ning programmi lõpetas jalutuskäik kloostri surnuaeda. Järgneval päeval kuulsi me väga huvitavat ettekannet veepühitsuse

Valamo vagad Sergei ja Herman.

Lintula klooster.

traditsioonide ja tavade kohta õigeusu kirikus. Isa Sergius Colliander pidas ettekande teemal „Kirik kui tervendaja“, millele järgnes psühholoog Erik Sjöberg ettekanne tervendamise näidete kohta Dostojevski loomingu. Viimane oli kahtlemata üks liigutavaid ettekandeid kogu seminar joooksul. Reede öhtul saime kuulda muusikalist ettekannet Joensuu Ülikooli kirikulaulu osakonna tudengitel. Laupäeval kuulasime ikonograaf Alexander Wikströmi ettekannet. Nii põhjalikku ja täpset, kuid samas pisut müstilist selgitust ikoonide kohta ei ole mina varem kuulnud. Viimaseks ettekandjaks oli Yngve Lostedt, kes rääkis teemal „Paastuaja kulinaarsed traditsioonid“. Saime huvitava ülevaate kõikide õigeusu kiriku paastuaegade kohta ja lisaks tutvusime esialgu vaid slaididel traditsiooniliste Karjala-Soome paastutoitudega. Laupäeva pärastlõunal sõitsime ühiselt bussiga 35 km eemal asuvasse Lintula nunnakloostriisse, kus meid tervitas iguumenja Marina. Pärast väikest ülevaadet nunnakloostrist osalesime ka vigiilial.

Valamo klooster.

Foto: Argo Leetmaa

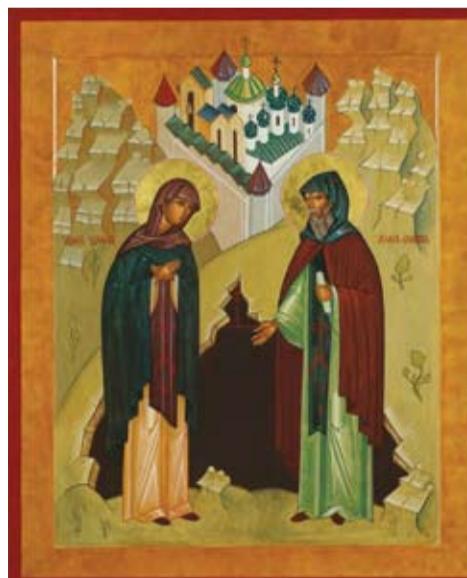
Registreerimine algab 1. juunil ja lõpeb 31. juulil. Sel perioodil registreerinutele on osalustasu 10 EUR. Hiljem liitunuile 15 EUR. Täpsem info: 5246786, justinus@eoc.ee

Maaria Treima diplomitöö

on Selistest 10 kilomeetrit. Kõppu saabutakse u 11.30 ning peetakse palvus Pootsi-Kõpu Püha Kolmainu kirikus. Kuna Kõpu on piiskopmärter Platoni sünnikoht, kõnelakse seal ka tema elust, märtrisurmast ja rollist meie Kiriku elus. Seejärel süükse lounat ja u kell 13 hakatakse liikuma Uruste poole, kuhu on 18 kilomeetrit. Teel on plaanis kaks peatust: sobiva ilma korral ujumispeatus Pottsepas ja Kihlepa külas, kus külaselts pakub oodet. Urustesse jõutakse u 18.30. Öhtuteenistus kell 19.00, öhtusöök 19.30, seejärel kell 20.00 vestlus metropoliidiga. Järgneb saun ja lõkkeõhtu.

Kolmas päev:
Äratus 9.00. Piiskoplik liturgia Uruste Issanda Taevaminemise kirikus kirikus kell 10. Lõuna ja rännaku lõpetamine kell 12.00.

Info osalejale:
Kaasa võtta: magamiskott, magamisalus,

Tartu Kõrgema Kunstikooli (TKK) 2011. aasta lõpetajate parimaks lõputööks hinnaati Maaria Treima diplomitöö „Ikooni kujutamine: Eestimaa pühakute vagade Joona ja Vassa näitel“. Praktiline osa tööst kujutas endast ikooni Pihkva-Petseni Jumalaema Uinumise (Uspenski) kloostri rajajatest vagadest Joonast ja Vassast. Maaria juhendajaks oli Nikita Andrejev ja retsensendiks Tiina Veisserik. Praegu Tartus Keskkonna Kaubahallis lõputööde näitusel eksponeeritud ikoon asub tulevikus EAOK Tornimäe Neitsi Maarja Kaitsmise kirikusse.